నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

ఖుద్దకనికాయే

ఉదానపాళి

౧. బోధివగ్గో

౧. పఠమబోధిసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే బోధిరుక్ఖమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ [విముత్తిసుఖం పటిసంవేదీ (స్యా॰ పీ॰ క॰)]. అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా రత్తియా పఠమం యామం పటిచ్చసముప్పాదం అనులోమం సాధుకం మనసాకాసి –

"ఇతి ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి, యదిదం – అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యదా హవే పాతుభవన్తి ధమ్మా,
ఆతాపినో ఝాయతో బ్రాహ్మణస్స;
అథస్స కఙ్ఖా వపయన్తి సబ్బా,
యతో పజానాతి సహేతుధమ్మ"న్తి. పఠమం;

౨. దుతియబోధిసుత్తం

౨. ఏవం మే సుతం – ఏక సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే బోధిరుక్ఖమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ. అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా రత్తియా మజ్ఝిమం యామం పటిచ్చసముప్పాదం పటిలోమం సాధుకం మనసాకాసి –

“ఇతి ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతి, యదిదం – అవిజ్జానిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో, సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో, విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో, నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో, సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో, ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో, తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యదా హవే పాతుభవన్తి ధమ్మా,
ఆతాపినో ఝాయతో బ్రాహ్మణస్స;
అథస్స కఙ్ఖా వపయన్తి సబ్బా,
యతో ఖయం పచ్చయానం అవేదీ”తి. దుతియం;

౩. తతియబోధిసుత్తం

౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే బోధిరుక్ఖమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ. అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పటిచ్చసముప్పాదం అనులోమపటిలోమం సాధుకం మనసాకాసి –

“ఇతి ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి, ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతి; యదిదం – అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

“అవిజ్జాయ త్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో, సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో, విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో, నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో, సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో, ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో , తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యదా హవే పాతుభవన్తి ధమ్మా,
ఆతాపినో ఝాయతో బ్రాహ్మణస్స;
విధూపయం తిట్ఠతి మారసేనం,

సూరియోవ [సురియోవ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఓభాసయమన్తలిక్ఖ”న్తి. తతియం;

౪. హుంహుఙ్కసుత్తం

౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ. అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠాసి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో హుంహుఙ్కజాతికో [హుహుఙ్కజాతికో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా ను ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో హోతి, కతమే చ పన బ్రాహ్మణకరణా [బ్రాహ్మణకారకా (క.)] ధమ్మా”తి?

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యో బ్రాహ్మణో బాహితపాపధమ్మో,
నిహుంహుఙ్కో [నిహుహుఙ్కో (సీ. స్యా. కం పీ.)] నిక్కసావో యతత్తో;
వేదన్తగూ వూసితబ్రహ్మచరియో,
ధమ్మేన సో బ్రహ్మవాదం వదేయ్య;
యస్సుస్సదా నత్థి కుహిఞ్చి లోకే”తి. చతుత్థం;

౫. బ్రాహ్మణసుత్తం

౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మా చ మహాకస్సపో ఆయస్మా చ మహాకచ్చానో [మహాకచ్చాయనో (సీ. పీ. క.)] ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో ఆయస్మా చ మహాకప్పినో ఆయస్మా చ మహాచున్దో ఆయస్మా చ అనురుద్ధో ఆయస్మా చ రేవతో ఆయస్మా చ నన్దో [ఆనన్దో (సీ. పీ.)] యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు .

అద్దసా ఖో భగవా తే ఆయస్మన్తే దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే; దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఏతే, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణా ఆగచ్ఛన్తి; ఏతే, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణా ఆగచ్ఛన్తీ”తి. ఏవం వుత్తే , అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణజాతికో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, బ్రాహ్మణో హోతి, కతమే చ పన బ్రాహ్మణకరణా ధమ్మా”తి?

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“బాహిత్వా పాపకే ధమ్మే, యే చరన్తి సదా సతా;
ఖీణసంయోజనా బుద్ధా, తే వే [తేవ (సీ.)] లోకస్మి బ్రాహ్మణా”తి. పఞ్చమం;

౬. మహాకస్సపసుత్తం

౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకస్సపో పిప్ఫలిగుహాయం [పిప్పలిగుహాయం (స్యా॰), సిమ్బలిగుహాయం (క॰)] విహరతి ఆబాధికో [ఆబాధికో హోతి (స్యా॰ పీ॰)] దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో అపరేన సమయేన తమ్హా ఆబాధా వుట్ఠాసి. అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స తమ్హా ఆబాధా వుట్ఠితస్స ఏతదహోసి – ''యంనూనాహం రాజగహం పిణ్డాయ పవిసేయ్య''న్తి.

తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చమత్తాని దేవతాసతాని ఉస్సుక్కం ఆపన్నాని హోన్తి ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స పిణ్డపాతపటిలాభాయ. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో తాని పఞ్చమత్తాని దేవతాసతాని పటిక్ఖిపిత్వా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి – యేన దలిద్దవిసిఖా కపణవిసిఖా పేసకారవిసిఖా. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం రాజగహే పిణ్డాయ చరన్తం యేన దలిద్దవిసిఖా కపణవిసిఖా పేసకారవిసిఖా.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

''అనఞ్ఞపోసిమఞ్ఞాతం, దన్తం సారే పతిట్ఠితం;
ఖీణాసవం వన్తదోసం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణ''న్తి. ఛట్ఠం;

౭. అజకలాపకసుత్తం

౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా పావాయం [పాటలియం (పీ॰)] విహరతి అజకలాపకే చేతియే, అజకలాపకస్స యక్ఖస్స భవనే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి; దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో అజకలాపకో యక్ఖో భగవతో భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో అవిదూరే తిక్ఖత్తుం ''అక్కులో పక్కులో''తి అక్కులపక్కులికం అకాసి – ''ఏసో తే, సమణ, పిసాచో''తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

''యదా సకేసు ధమ్మేసు, పారగూ హోతి బ్రాహ్మణో;
అథ ఏతం పిసాచఞ్చ, పక్కులఞ్చాతివత్తతీ''తి. సత్తమం;

౮. సఙ్గామజిసుత్తం

౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సఙ్గామజి సావత్థిం అనుప్పత్తో హోతి భగవన్తం దస్సనాయ. అస్సోసి ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా – ''అయ్యో కిర సఙ్గామజి సావత్థిం అనుప్పత్తో''తి. సా దారకం ఆదాయ జేతవనం అగమాసి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సఙ్గామజి అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా యేనాయస్మా సఙ్గామజి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సఙ్గామజిం ఏతదవోచ – “ఖుద్దపుత్తఞ్హి [ఖుద్దపుత్తామ్హి (సీ.)], సమణ, పోస మ”న్తి. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సఙ్గామజి తుణ్హీ అహోసి.

దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా ఆయస్మన్తం సఙ్గామజిం ఏతదవోచ – “ఖుద్దపుత్తఞ్హి, సమణ, పోస మ”న్తి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా సఙ్గామజి తుణ్హీ అహోసి.

తతియమ్పి ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా ఆయస్మన్తం సఙ్గామజిం ఏతదవోచ – “ఖుద్దపుత్తఞ్హి, సమణ, పోస మ”న్తి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా సఙ్గామజి తుణ్హీ అహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా తం దారకం ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురతో నిక్ఖిపిత్వా పక్కామి [పక్కమి (క.) ఏవముపరిపి] – “ఏసో [ఏస (సీ. క.)] తే, సమణ, పుత్తో; పోస న”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సఙ్గామజి తం దారకం నేవ ఓలోకేసి నాపి ఆలపి. అథ ఖో ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికా అవిదూరం [అవిదూరే (స్యా. పీ.)] గన్త్వా అపలోకేన్తీ అద్దస ఆయస్మన్తం సఙ్గామజిం తం దారకం నేవ ఓలోకేన్తం నాపి ఆలపన్తం, దిస్వానస్సా ఏతదహోసి – “న చాయం సమణో పుత్తేనపి అత్థికో”తి. తతో పటినివత్తిత్వా దారకం ఆదాయ పక్కామి. అద్దసా ఖో భగవా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన ఆయస్మతో సఙ్గామజిస్స పురాణదుతియికాయ ఏవరూపం విప్పకారం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఆయన్తిం నాభినన్దతి, పక్కమన్తిం న సోచతి;
సఙ్గా సఙ్గామజిం ముత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణ”న్తి. అట్ఠమం;

౯. జటిలసుత్తం

౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా గయాయం విహరతి గయాసీసే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా జటిలా సీతాసు హేమన్తికాసు రత్తీసు అన్తరట్ఠకే హిమపాతసమయే గయాయం ఉమ్ముజ్జన్తిపి నిముజ్జన్తిపి, ఉమ్ముజ్జనిముజ్జమ్పి కరోన్తి ఓసిఞ్చన్తిపి, అగ్గిమ్పి జుహన్తి – “ఇమినా సుద్ధీ”తి.

అద్దసా ఖో భగవా తే సమ్బహులే జటిలే సీతాసు హేమన్తికాసు రత్తీసు అన్తరట్ఠకే హిమపాతసమయే గయాయం ఉమ్ముజ్జన్తేపి నిముజ్జన్తేపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జమ్పి కరోన్తే [ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోన్తేపి (సీ. పీ. క.)] ఓసిఞ్చన్తేపి అగ్గిమ్పి జుహన్తే – “ఇమినా సుద్ధీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"న ఉదకేన సుచీ హోతీ, బహ్వేత్థ న్హాయతీ [నహాయతీ (సీ.)] జనో;

యమ్హి సచ్చఞ్చ ధమ్మో చ, సో సుచీ సో చ బ్రాహ్మణో"తి. నవమం;

౧౦. బాహియసుత్తం

౧౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన బాహియో దారుచీరియో సుప్పారకే పటివసతి సముద్దతీరే సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అథ ఖో బాహియస్స దారుచీరియస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "యే ఖో కేచి లోకే అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా, అహం తేసం అఞ్ఞతరో"తి.

అథ ఖో బాహియస్స దారుచీరియస్స పురాణసాలోహితా దేవతా అనుకమ్పికా అత్థకామా బాహియస్స దారుచీరియస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన బాహియో దారుచీరియో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బాహియం దారుచీరియం ఏతదవోచ – "నేవ ఖో త్వం , బాహియ, అరహా, నాపి అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నో. సాపి తే పటిపదా నత్థి యాయ త్వం అరహా వా అస్స [అస్ససి (స్యా. క.)] అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నో"తి.

"అథ కే చరహి సదేవకే లోకే అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నో"తి? "అత్థి, బాహియ, ఉత్తరేసు జనపదేసు [జనపదే (సీ.)] సావత్థి నామ నగరం. తత్థ సో భగవా ఏతరహి విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. సో హి, బాహియ, భగవా అరహా చేవ అరహత్తాయ చ ధమ్మం దేసేతీ"తి.

అథ ఖో బాహియో దారుచీరియో తాయ దేవతాయ సంవేజితో తావదేవ సుప్పారకమ్హా పక్కామి. సబ్బత్థ ఏకరత్తిపరివాసేన యేన సావత్థి జేతవనం అనాథపిణ్డికస్స ఆరామో తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ అబ్భోకాసే చఙ్కమన్తి. అథ ఖో బాహియో దారుచీరియో యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భన్తే, ఏతరహి భగవా విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో? దస్సనకామమ్హా మయం తం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి. "అన్తరఘరం పవిట్ఠో ఖో, బాహియ, భగవా పిణ్డాయా"తి.

అథ ఖో బాహియో దారుచీరియో తరమానరూపో జేతవనా నిక్ఖమిత్వా సావత్థిం పవిసిత్వా అద్దస భగవన్తం సావత్థియం పిణ్డాయ చరన్తం పాసాదికం పసాదనీయం సన్తిన్ద్రియం సన్తమానసం ఉత్తమదమథసమథమనుప్పత్తం దన్తం గుత్తం యతిన్ద్రియం నాగం. దిస్వాన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో పాదే సిరసా నిపతిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "దేసేతు మే, భన్తే భగవా, ధమ్మం; దేసేతు, సుగతో, ధమ్మం, యం మమస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి. ఏవం వుత్తే, భగవా బాహియం దారుచీరియం ఏతదవోచ – "అకాలో ఖో తావ, బాహియ, అన్తరఘరం పవిట్ఠమ్హా పిణ్డాయా"తి.

దుతియమ్పి ఖో బాహియో దారుచీరియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "దుజ్జానం ఖో పనేతం, భన్తే, భగవతో వా జీవితన్తరాయానం, మయ్హం వా జీవితన్తరాయానం . దేసేతు మే, భన్తే భగవా, ధమ్మం; దేసేతు, సుగతో, ధమ్మం, యం

మమస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా బాహియం దారుచీరియం ఏతదవోచ – “అకాలో ఖో తావ, బాహియ, అన్తరఘరం పవిట్ఠమ్హా పిణ్డాయా”తి.

తతియమ్పి ఖో బాహియో దారుచీరియో భగవన్తం ఏతదవోచ – “దుజ్జానం ఖో పనేతం, భన్తే, భగవతో వా జీవితన్తరాయానం, మయ్హం వా జీవితన్తరాయానం. దేసేతు మే భన్తే భగవా, ధమ్మం; దేసేతు, సుగతో, ధమ్మం, యం మమస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి.

“తస్మాతిహ తే, బాహియ, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘దిట్ఠే దిట్ఠమత్తం భవిస్సతి, సుతే సుతమత్తం భవిస్సతి, ముతే ముతమత్తం భవిస్సతి, విఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతమత్తం భవిస్సతీ’తి. ఏవఞ్హి తే, బాహియ, సిక్ఖితబ్బం. యతో ఖో తే, బాహియ, దిట్ఠే దిట్ఠమత్తం భవిస్సతి, సుతే సుతమత్తం భవిస్సతి, ముతే ముతమత్తం భవిస్సతి, విఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతమత్తం భవిస్సతి, తతో త్వం, బాహియ, న తేన; యతో త్వం, బాహియ, న తేన తతో త్వం, బాహియ, న తత్థ ; యతో త్వం, బాహియ, న తత్థ, తతో త్వం, బాహియ, నేవిధ న హురం న ఉభయమన్తరేన. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా”తి.

అథ ఖో బాహియస్స దారుచీరియస్స భగవతో ఇమాయ సంఖిత్తాయ ధమ్మదేసనాయ తావదేవ అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చి.

అథ ఖో భగవా బాహియం దారుచీరియం ఇమినా సంఖిత్తేన ఓవాదేన ఓవదిత్వా పక్కామి. అథ ఖో అచిరపక్కన్తస్స భగవతో బాహియం దారుచీరియం గావీ తరుణవచ్ఛా అధిపతిత్వా [అధిపాతేత్వా (సీ. స్యా. పీ.), అధిపాతిత్వా (క.)] జీవితా వోరోపేసి.

అథ ఖో భగవా సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో సమ్బహులేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం నగరమ్హా నిక్ఖమిత్వా అద్దస బాహియం దారుచీరియం కాలఙ్కతం [కాలకతం (సీ. స్యా. కం.)]; దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “గణ్హథ, భిక్ఖవే, బాహియస్స దారుచీరియస్స సరీరకం; మఞ్చకం ఆరోపేత్వా నీహరిత్వా ఝాపేథ; థూపఞ్చస్స కరోథ. సబ్రహ్మచారీ వో, భిక్ఖవే, కాలఙ్కతో”తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా బాహియస్స దారుచీరియస్స సరీరకం మఞ్చకం ఆరోపేత్వా నీహరిత్వా ఝాపేత్వా థూపఞ్చస్స కత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “దడ్ఢం, భన్తే, బాహియస్స దారుచీరియస్స సరీరం, థూపో చస్స కతో. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి? “పణ్డితో, భిక్ఖవే, బాహియో దారుచీరియో పచ్చపాది ధమ్మస్సానుధమ్మం; న చ మం ధమ్మాధికరణం విహేసేసి. పరినిబ్బుతో, భిక్ఖవే, బాహియో దారుచీరియో”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యత్థ ఆపో చ పథవీ, తేజో వాయో న గాధతి;
న తత్థ సుక్కా జోతన్తి, ఆదిచ్చో నప్పకాసతి;
న తత్థ చన్దిమా భాతి, తమో తత్థ న విజ్జతి.

“యదా చ అత్తనావేది [వేధీ (క॰)], ముని మోనేన బ్రాహ్మణో;
అథ రూపా అరూపా చ, సుఖదుక్ఖా పముచ్చతీ”తి. దసమం;

(అయమ్పి ఉదానో వుత్తో భగవతా ఇతి మే సుతన్తి.) [( ) స్యామపోత్థకే నత్థి]

బోధివగ్గో పఠమో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

తయో బోధి చ హుంహుఙ్కో [తయో చ బోధి నిగ్రోధో (సబ్బత్థ)], బ్రాహ్మణో [తే థేరా (సీ॰ స్యా॰ పీ॰), థేరో (క॰)] కస్సపేన చ;
అజ [పావాయ (సీ॰ స్యా॰), పాటలియం (పీ॰), పావా (క॰)] సఙ్గామ జటిలా, బాహియేనాతి తే దసాతి.

౨. ముచలిన్దవగ్గో

౧. ముచలిన్దసుత్తం

౧౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే ముచలిన్దమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ.

తేన ఖో పన సమయేన మహా అకాలమేఘో ఉదపాది సత్తాహవద్దలికా సీతవాతదుద్దినీ. అథ ఖో ముచలిన్దో నాగరాజా సకభవనా నిక్ఖమిత్వా భగవతో కాయం సత్తక్ఖత్తుం భోగేహి పరిక్ఖిపిత్వా ఉపరిముద్ధని మహన్తం ఫణం విహచ్చ అట్ఠాసి – "మా భగవన్తం సీతం, మా భగవన్తం ఉణ్హం, మా భగవన్తం డంసమకసవాతాతపసరీసప [సిరింసప (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] సమ్ఫస్సో"తి.

అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠాసి. అథ ఖో ముచలిన్దో నాగరాజా విద్ధం విగతవలాహకం దేవం విదిత్వా భగవతో కాయా భోగే వినివేఠేత్వా సకవణ్ణం పటిసంహరిత్వా మాణవకవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా భగవతో పురతో అట్ఠాసి పఞ్జలికో భగవన్తం నమస్సమానో.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సుఖో వివేకో తుట్ఠస్స, సుతధమ్మస్స పస్సతో;
అబ్యాపజ్జం సుఖం లోకే, పాణభూతేసు సంయమో.

"సుఖా విరాగతా లోకే, కామానం సమతిక్కమో;
అస్మిమానస్స యో వినయో, ఏతం వే పరమం సుఖ"న్తి. పఠమం;

౨. రాజసుత్తం

౧౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం ఉపట్ఠానసాలాయం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – "కో ను ఖో, ఆవుసో, ఇమేసం ద్విన్నం రాజూనం మహద్ధనతరో వా మహాభోగతరో వా మహాకోసతరో వా మహావిజితతరో వా మహావాహనతరో వా మహబ్బలతరో వా మహిద్ధికతరో వా మహానుభావతరో వా రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో, రాజా వా పసేనది కోసలో"తి? అయఞ్చరహి తేసం భిక్ఖూనం అన్తరాకథా హోతి విప్పకతా.

అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనుపట్ఠానసాలా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "కాయ నుత్థ, భిక్ఖవే, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా"తి?

“ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం ఉపట్ఠానసాలాయం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘కో ను ఖో, ఆవుసో, ఇమేసం ద్విన్నం రాజూనం మహద్ధనతరో వా మహాభోగతరో వా మహాకోసతరో వా మహావిజితతరో వా మహావాహనతరో వా మహబ్బలతరో వా మహిద్ధికతరో వా మహానుభావతరో వా రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో, రాజా వా పసేనది కోసలో’తి? అయం ఖో నో, భన్తే, అన్తరాకథా విప్పకతా, అథ భగవా అనుప్పత్తో”తి.

“న ఖ్వేతం, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం పతిరూపం కులపుత్తానం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం యం తుమ్హే ఏవరూపిం కథం కథేయ్యాథ. సన్నిపతితానం వో, భిక్ఖవే, ద్వయం కరణీయం – ధమ్మీ వా కథా అరియో వా తుణ్హీభావో”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యఞ్చ కామసుఖం లోకే, యఞ్చిదం దివియం సుఖం;
తణ్హక్ఖయసుఖస్సేతే , కలం నాగ్ఘన్తి సోళసి”న్తి. దుతియం;

౩. దణ్డసుత్తం

౧౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా కుమారకా అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ జేతవనం అహిం దణ్డేన హనన్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో భగవా సమ్బహులే కుమారకే అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ జేతవనం అహిం దణ్డేన హనన్తే .

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“సుఖకామాని భూతాని, యో దణ్డేన విహింసతి;
అత్తనో సుఖమేసానో, పేచ్చ సో న లభతే సుఖం.

“సుఖకామాని భూతాని, యో దణ్డేన న హింసతి;
అత్తనో సుఖమేసానో, పేచ్చ సో లభతే సుఖ”న్తి. తతియం;

౪. సక్కారసుత్తం

౧౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో, లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. భిక్ఖుసఙ్ఘోపి సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో, లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అఞ్ఞతిత్థియా పన పరిబ్బాజకా అసక్కతా హోన్తి అగరుకతా అమానితా [న అపచితా (స్యా. పీ.)] అపూజితా అనపచితా, న లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అథ ఖో తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా భగవతో సక్కారం

అసహమానా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ గామే చ అరఞ్ఞే చ భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసేన్తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఏతరహి, భన్తే, భగవా సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో, లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. భిక్ఖుసఙ్ఘోపి సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో, లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అఞ్ఞతిత్థియా పన పరిబ్బాజకా అసక్కతా అగరుకతా అమానితా అపూజితా అనపచితా, న లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అథ ఖో తే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా భగవతో సక్కారం అసహమానా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ గామే చ అరఞ్ఞే చ భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసన్తీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"గామే అరఞ్ఞే సుఖదుక్ఖఫుట్ఠో,
నేవత్తతో నో పరతో దహేథ;
ఫుసన్తి ఫస్సా ఉపధిం పటిచ్చ,
నిరూపధిం కేన ఫుసేయ్యుం ఫస్సా"తి. చతుత్థం;

౫. ఉపాసకసుత్తం

౧౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో ఇచ్ఛానఙ్గలకో ఉపాసకో సావత్థిం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో సో ఉపాసకో సావత్థియం తం కరణీయం తీరేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం ఉపాసకం భగవా ఏతదవోచ – "చిరస్సం ఖో త్వం, ఉపాసక, ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయా"తి.

"చిరపటికాహం, భన్తే, భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుకామో, అపి చాహం కేహిచి కేహిచి కిచ్చకరణీయేహి బ్యావటో. ఏవాహం నాసక్ఖిం భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు"న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సుఖం వత తస్స న హోతి కిఞ్చి,
సఙ్ఖాతధమ్మస్స బహుస్సుతస్స;
సకిఞ్చనం పస్స విహఞ్ఞమానం,
జనో జనస్మిం పటిబన్ధరూపో"తి. పఞ్చమం;

౬. గబ్భినీసుత్తం

౧౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స పరిబ్బాజకస్స దహరమాణవికా పజాపతి హోతి గబ్భినీ ఉపవిజఞ్ఞా. అథ ఖో సా పరిబ్బాజికా తం పరిబ్బాజకం ఏతదవోచ – "గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, తేలం ఆహర, యం మే విజాతాయ భవిస్సతీ"తి.

ఏవం వుత్తే, సో పరిబ్బాజకో తం పరిబ్బాజికం ఏతదవోచ – "కుతో పనాహం, భోతి [భోతియా (స్యా. పీ. క.)], తేలం ఆహరామీ"తి? దుతియమ్పి ఖో సా పరిబ్బాజికా తం పరిబ్బాజకం ఏతదవోచ – "గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, తేలం ఆహర, యం మే విజాతాయ భవిస్సతీ"తి. దుతియమ్పి ఖో సో పరిబ్బాజికో తం పరిబ్బాజికం ఏతదవోచ – "కుతో పనాహం, భోతి, తేలం ఆహరామీ"తి? తతియమ్పి ఖో సా పరిబ్బాజికా తం పరిబ్బాజకం ఏతదవోచ – "గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, తేలం ఆహర, యం మే విజాతాయ భవిస్సతీ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స కోట్ఠాగారే సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా సప్పిస్స వా తేలస్స వా యావదత్థం పాతుం దీయతి [దియ్యతి (సీ. క.)], నో నీహరితుం.

అథ ఖో తస్స పరిబ్బాజకస్స ఏతదహోసి – "రఞ్ఞో ఖో పన పసేనదిస్స కోసలస్స కోట్ఠాగారే సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా సప్పిస్స వా తేలస్స వా యావదత్థం పాతుం దీయతి, నో నీహరితుం. యంనూనాహం రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స కోట్ఠాగారం గన్త్వా తేలస్స యావదత్థం పివిత్వా ఘరం ఆగన్త్వా ఉచ్ఛద్దిత్వాన [ఉగ్గిరిత్వాన (సీ. స్యా. పీ.), ఉచ్ఛదిత్వా (సీ. స్యా. అట్ఠ.), ఉచ్ఛడ్డిత్వాన (క.)] దదేయ్యం, యం ఇమిస్సా విజాతాయ భవిస్సతీ"తి.

అథ ఖో సో పరిబ్బాజకో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స కోట్ఠాగారం గన్త్వా తేలస్స యావదత్థం పివిత్వా ఘరం ఆగన్త్వా నేవ సక్కోతి ఉద్ధం కాతుం, న పన అధో. సో దుక్ఖాహి తిబ్బాహి [తిప్పాహి (స్యా.)] ఖరాహి కటుకాహి వేదనాహి ఫుట్ఠో ఆవట్టతి పరివట్టతి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో భగవా తం పరిబ్బాజకం దుక్ఖాహి తిబ్బాహి ఖరాహి కటుకాహి వేదనాహి ఫుట్ఠం ఆవట్టమానం పరివట్టమానం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సుఖినో వత యే అకిఞ్చనా,
వేదగునో హి జనా అకిఞ్చనా;
సకిఞ్చనం పస్స విహఞ్ఞమానం,
జనో జనస్మిం పటిబన్ధచిత్తో" [పటిబద్ధచిత్తో (స్యా.), పటిబన్ధరూపో (?)] తి. ఛట్ఠం;

౭. ఏకపుత్తకసుత్తం

౧౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స ఉపాసకస్స ఏకపుత్తకో పియో మనాపో కాలఙ్కతో హోతి.

అథ ఖో సమ్బహులా ఉపాసకా అల్లవత్థా అల్లకేసా దివా దివస్స యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే ఉపాసకే భగవా ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో తుమ్హే, ఉపాసకా, అల్లవత్థా అల్లకేసా ఇధూపసఙ్కమన్తా దివా దివస్సా"తి?

ఏవం వుత్తే, సో ఉపాసకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "మయ్హం ఖో, భన్తే, ఏకపుత్తకో పియో మనాపో కాలఙ్కతో. తేన మయం అల్లవత్థా అల్లకేసా ఇధూపసఙ్కమన్తా దివా దివస్సా"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"పియరూపస్సాదగధితాసే [పియరూపస్సాతగధితాసే (సీ॰ పీ॰)],
దేవకాయా పుథు మనుస్సా చ;
అఘావినో పరిజున్నా,
మచ్చురాజస్స వసం గచ్ఛన్తి.

"యే వే దివా చ రత్తో చ,
అప్పమత్తా జహన్తి పియరూపం;
తే వే ఖణన్తి అఘమూలం,
మచ్చునో ఆమిసం దురతివత్త"న్తి. సత్తమం;

౮. సుప్పవాసాసుత్తం

౧౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కుణ్డికాయం [కుణ్డియాయం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] విహరతి కుణ్డధానవనే [కుణ్డిట్ఠానవనే (స్యా॰ పీ॰)]. తేన ఖో పన సమయేన సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా దుక్ఖాహి తిబ్బాహి ఖరాహి కటుకాహి వేదనాహి ఫుట్ఠా తీహి వితక్కేహి అధివాసేతి – "సమ్మాసమ్బుద్ధో వత సో భగవా యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేతి; సుప్పటిపన్నో వత తస్స భగవతో సావకసఙ్ఘో యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ పటిపన్నో; సుసుఖం వత తం నిబ్బానం యత్థిదం ఏవరూపం దుక్ఖం న సంవిజ్జతీ"తి.

అథ ఖో సుప్పవాసా కోలియధీతా సామికం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, అయ్యపుత్త, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి; అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – 'సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి; అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా దుక్ఖాహి తిబ్బాహి ఖరాహి కటుకాహి వేదనాహి ఫుట్ఠా తీహి వితక్కేహి అధివాసేతి – సమ్మాసమ్బుద్ధో వత సో భగవా యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేతి; సుప్పటిపన్నో వత తస్స భగవతో సావకసఙ్ఘో యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ పటిపన్నో; సుసుఖం వత తం నిబ్బానం యత్థిదం ఏవరూపం దుక్ఖం న సంవిజ్జతీ'"తి.

“పరమ”న్తి ఖో సో కోలియపుత్తో సుప్పవాసాయ కోలియధీతాయ పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కోలియపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా దుక్ఖాహి తిబ్బాహి ఖరాహి కటుకాహి వేదనాహి ఫుట్ఠా తీహి వితక్కేహి అధివాసేతి – సమ్మాసమ్బుద్ధో వత సో భగవా యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేతి; సుప్పటిపన్నో వత తస్స భగవతో సావకసఙ్ఘో యో ఇమస్స ఏవరూపస్స దుక్ఖస్స పహానాయ పటిపన్నో; సుసుఖం వత నిబ్బానం యత్థిదం ఏవరూపం దుక్ఖం న సంవిజ్జతీ’”తి.

“సుఖినీ హోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా; అరోగా అరోగం పుత్తం విజాయతూ”తి. సహ వచనా చ పన భగవతో సుప్పవాసా కోలియధీతా సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాయి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో కోలియపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన సకం ఘరం తేన పచ్చాయాసి. అద్దసా ఖో సో కోలియపుత్తో సుప్పవాసం కోలియధీతరం సుఖినిం అరోగం అరోగం పుత్తం విజాతం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, తథాగతస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా, యత్ర హి నామాయం సుప్పవాసా కోలియధీతా సహ వచనా చ పన [సహ వచనా పన (పీ॰), సహ వచనా (?)] భగవతో సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాయిస్సతీ”తి! అత్తమనో పముదితో పీతిసోమనస్సజాతో అహోసి.

అథ ఖో సుప్పవాసా కోలియధీతా సామికం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, అయ్యపుత్త, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి – ‘సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ’తి; ఏవఞ్చ వదేహి – ‘సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా ఏతరహి సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాతా. సా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం భత్తేన నిమన్తేతి. అధివాసేతు కిర, భన్తే, భగవా సుప్పవాసాయ కోలియధీతాయ సత్త భత్తాని సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’”తి.

“పరమ”న్తి ఖో సో కోలియపుత్తో సుప్పవాసాయ కోలియధీతాయ పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో కోలియపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“సుప్పవాసా , భన్తే, కోలియధీతా భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘సుప్పవాసా, భన్తే, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా ఏతరహి సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాతా. సా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం భత్తేన నిమన్తేతి. అధివాసేతు కిర, భన్తే, భగవా సుప్పవాసాయ కోలియధీతాయ సత్త భత్తాని సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’”తి.

తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరేన ఉపాసకేన బుద్ధప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో స్వాతనాయ భత్తేన నిమన్తితో హోతి. సో చ ఉపాసకో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స [మహామోగ్గలానస్స (క॰)] ఉపట్ఠాకో హోతి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, మోగ్గల్లాన, యేన సో ఉపాసకో తేనుపసఙ్కమ ; ఉపసఙ్కమిత్వా తం ఉపాసకం

ఏవం వదేహి – 'సుప్పవాసా, ఆవుసో, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేసి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా ఏతరహి సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాతా. సా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం భత్తేన నిమన్తేతి. కరోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త భత్తాని, పచ్ఛా త్వం కరిస్ససీ'తి [కరిస్ససీతి సఞ్ఞాపేహి (క.)]. తుయ్హేసో ఉపట్ఠాకో"తి.

"ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో పటిస్సుత్వా యేన సో ఉపాసకో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం ఉపాసకం ఏతదవోచ – "సుప్పవాసా, ఆవుసో, కోలియధీతా సత్త వస్సాని గబ్భం ధారేతి. సత్తాహం మూళ్హగబ్భా సా ఏతరహి సుఖినీ అరోగా అరోగం పుత్తం విజాతా. సా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం భత్తేన నిమన్తేతి. కరోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త భత్తాని, పచ్ఛా త్వం కరిస్ససీ"తి.

"సచే మే, భన్తే, అయ్యో మహామోగ్గల్లానో తిణ్ణం ధమ్మానం పాటిభోగో – భోగానఞ్చ జీవితస్స చ సద్ధాయ చ, కరోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త భత్తాని, పచ్ఛాహం కరిస్సామీ"తి. "ద్విన్నం ఖో తే అహం [ద్విన్నం ఖో తేసం (పీ.), ద్విన్నం ఖో నేసం (క.)], ఆవుసో, ధమ్మానం పాటిభోగో – భోగానఞ్చ జీవితస్స చ. సద్ధాయ పన త్వంయేవ పాటిభోగో"తి.

"సచే మే, భన్తే, అయ్యో మహామోగ్గల్లానో ద్విన్నం ధమ్మానం పాటిభోగో – భోగానఞ్చ జీవితస్స చ, కరోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త భత్తాని, పచ్ఛాహం కరిస్సామీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం ఉపాసకం సఞ్ఞాపేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "సఞ్ఞత్తో [సఞ్ఞాతో (స్యా.)], భన్తే, సో ఉపాసకో మయా; కరోతు సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్త భత్తాని, పచ్ఛా సో కరిస్సతీ"తి.

అథ ఖో సుప్పవాసా కోలియధీతా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి, తఞ్చ దారకం భగవన్తం వన్దాపేసి సబ్బఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘం.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తం దారకం ఏతదవోచ – "కచ్చి తే, దారక, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి న కిఞ్చి దుక్ఖ"న్తి? "కుతో మే, భన్తే సారిపుత్త, ఖమనీయం, కుతో యాపనీయం! సత్త మే వస్సాని లోహితకుమ్భియం వుత్థానీ"తి.

అథ ఖో సుప్పవాసా కోలియధీతా – "పుత్తో మే ధమ్మసేనాపతినా సద్ధిం మన్తేతీ"తి అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా అహోసి. అథ ఖో భగవా (సుప్పవాసం కోలియధీతరం అత్తమనం పముదితం పీతిసోమనస్సజాతం విదిత్వా [దిస్వా (సీ.)]) [( ) నత్థి ఇఙ్గలిసపోత్థకే] సుప్పవాసం కోలియధీతరం ఏతదవోచ – "ఇచ్ఛేయ్యాసి త్వం, సుప్పవాసే, అఞ్ఞమ్పి ఏవరూపం పుత్త"న్తి? "ఇచ్ఛేయ్యామహం, భగవా, అఞ్ఞానిపి ఏవరూపాని సత్త పుత్తానీ"తి .

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"అసాతం సాతరూపేన, పియరూపేన అప్పియం;
దుక్ఖం సుఖస్స రూపేన, పమత్తమతివత్తతీ"తి. అట్ఠమం;

౯. విసాఖాసుత్తం

౧౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన విసాఖాయ మిగారమాతుయా కోచిదేవ అత్థో రఞ్ఞే పసేనదిమ్హి కోసలే పటిబద్ధో [పటిబన్ధో (పీ॰ క॰)] హోతి. తం రాజా పసేనది కోసలో న యథాధిప్పాయం తీరేతి .

అథ ఖో విసాఖా మిగారమాతా దివా దివస్స [దివాదివస్సేవ (స్యా॰), దివాదివస్సేయేవ (పీ॰), దివా దివస్సయేవ (క॰)] యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో విసాఖం మిగారమాతరం భగవా ఏతదవోచ – "హన్ద కుతో ను త్వం, విసాఖే, ఆగచ్ఛసి దివా దివస్సా"తి? "ఇధ మే, భన్తే, కోచిదేవ అత్థో రఞ్ఞే పసేనదిమ్హి కోసలే పటిబద్ధో; తం రాజా పసేనది కోసలో న యథాధిప్పాయం తీరేతీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సబ్బం పరవసం దుక్ఖం, సబ్బం ఇస్సరియం సుఖం;
సాధారణే విహఞ్ఞన్తి, యోగా హి దురతిక్కమా"తి. నవమం;

౧౦. భద్దియసుత్తం

౨౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అనుపియాయం విహరతి అమ్బవనే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – "అహో సుఖం, అహో సుఖ"న్తి!

అఞ్ఞో సుం ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ ఆయస్మతో భద్దియస్స కాళీగోధాయ పుత్తస్స అరఞ్ఞగతస్సపి రుక్ఖమూలగతస్సపి సుఞ్ఞాగారగతస్సపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేన్తస్స – "అహో సుఖం, అహో సుఖ"న్తి! సుత్వాన నేసం ఏతదహోసి – "నిస్సంసయం ఖో, ఆవుసో, ఆయస్మా భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో అనభిరతో బ్రహ్మచరియం చరతి, యంస పుబ్బే అగారియభూతస్స [అగారికభూతస్స (స్యా॰)] రజ్జసుఖం, సో తమనుస్సరమానో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – 'అహో సుఖం, అహో సుఖ'"న్తి!

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఆయస్మా, భన్తే, భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – 'అహో సుఖం, అహో సుఖ'న్తి! నిస్సంసయం ఖో, భన్తే, ఆయస్మా భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో అనభిరతో బ్రహ్మచరియం చరతి. యంస పుబ్బే అగారియభూతస్స రజ్జసుఖం, సో తమనుస్సరమానో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – 'అహో సుఖం, అహో సుఖ'"న్తి!

అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన భద్దియం భిక్ఖుం ఆమన్తేహి – ‘సత్థా తం, ఆవుసో భద్దియ, ఆమన్తేతీ’”తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భద్దియం కాళీగోధాయ పుత్తం ఏతదవోచ – “సత్థా తం, ఆవుసో భద్దియ, ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా భద్దియో కాళీగోధాయ పుత్తో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం భద్దియం కాళీగోధాయ పుత్తం భగవా ఏతదవోచ –

“సచ్చం కిర త్వం, భద్దియ, అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – ‘అహో సుఖం, అహో సుఖ’”న్తి! “ఏవం, భన్తే”తి.

“కిం పన [కం పన (స్యా పీ.)] త్వం, భద్దియ, అత్థవసం సమ్పస్సమానో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి – ‘అహో సుఖం, అహో సుఖ’”న్తి! “పుబ్బే మే, భన్తే, అగారియభూతస్స రజ్జం కారేన్తస్స అన్తోపి అన్తేపురే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి, బహిపి అన్తేపురే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి, అన్తోపి నగరే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి, బహిపి నగరే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి, అన్తోపి జనపదే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి, బహిపి జనపదే రక్ఖా సుసంవిహితా అహోసి. సో ఖో అహం, భన్తే, ఏవం రక్ఖితో గోపితో సన్తో భీతో ఉబ్బిగ్గో ఉస్సఙ్కీ ఉత్రాసీ విహాసిం. ఏతరహి ఖో పనాహం, భన్తే, అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి ఏకో [ఏకకో (స్యా. పీ.)] అభీతో అనుబ్బిగ్గో అనుస్సఙ్కీ అనుత్రాసీ అప్పోస్సుక్కో పన్నలోమో పరదత్తవుత్తో [పరదవుత్తో (క. సీ. స్యా. పీ.)], మిగభూతేన చేతసా విహరామి. ఇమం [ఇదం (సీ. క.)] ఖో అహం, భన్తే, అత్థవసం సమ్పస్సమానో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అభిక్ఖణం ఉదానం ఉదానేసి [ఉదానేమి (క.)] – ‘అహో సుఖం, అహో సుఖ’”న్తి!

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యస్సన్తరతో న సన్తి కోపా,
ఇతిభవాభవతఞ్చ వీతివత్తో;
తం విగతభయం సుఖిం అసోకం,
దేవా నానుభవన్తి దస్సనాయా”తి. దసమం;

ముచలిన్దవగ్గో దుతియో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

ముచలిన్దో రాజా దణ్డేన, సక్కారో ఉపాసకేన చ;
గబ్భినీ ఏకపుత్తో చ, సుప్పవాసా విసాఖా చ;
కాళీగోధాయ భద్దియోతి.

౩. నన్దవగ్గో

౧. కమ్మవిపాకజసుత్తం

౨౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పురాణకమ్మవిపాకజం దుక్ఖం తిబ్బం ఖరం కటుకం వేదనం అధివాసేన్తో సతో సమ్పజానో అవిహఞ్ఞమానో.

అద్దసా ఖో భగవా తం భిక్ఖుం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పురాణకమ్మవిపాకజం దుక్ఖం తిబ్బం ఖరం కటుకం వేదనం అధివాసేన్తం సతం సమ్పజానం అవిహఞ్ఞమానం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“సబ్బకమ్మజహస్స భిక్ఖునో,
ధునమానస్స పురే కతం రజం;
అమమస్స ఠితస్స తాదినో,
అత్థో నత్థి జనం లపేతవే”తి. పఠమం;

౨. నన్దసుత్తం

౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నన్దో భగవతో భాతా మాతుచ్ఛాపుత్తో సమ్బహులానం భిక్ఖూనం ఏవమారోచేతి – “అనభిరతో అహం, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం చరామి; న సక్కోమి బ్రహ్మచరియం సన్ధారేతుం, సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ”తి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఆయస్మా, భన్తే, నన్దో భగవతో భాతా మాతుచ్ఛాపుత్తో సమ్బహులానం భిక్ఖూనం ఏవమారోచేతి – ‘అనభిరతో అహం, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం చరామి, న సక్కోమి బ్రహ్మచరియం సన్ధారేతుం, సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ’”తి.

అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన నన్దం భిక్ఖుం ఆమన్తేహి – ‘సత్థా తం, ఆవుసో నన్ద, ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా నన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం నన్దం ఏతదవోచ – “సత్థా తం, ఆవుసో నన్ద, ఆమన్తేతీ”తి.

“ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా నన్దో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం నన్దం భగవా ఏతదవోచ –

“సచ్చం కిర త్వం, నన్ద, సమ్బహులానం భిక్ఖూనం ఏవమారోచేసి – ‘అనభిరతో అహం, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం చరామి, న సక్కోమి బ్రహ్మచరియం సన్ధారేతుం, సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ’”తి ? “ఏవం, భన్తే”తి.

“కిస్స పన త్వం, నన్ద, అనభిరతో బ్రహ్మచరియం చరసి, న సక్కోసి బ్రహ్మచరియం సన్ధారేతుం , సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్ససీ”తి? “సాకియానీ మం [మమ (స్యా., అట్ఠకథా ఓలోకేతబ్బా)], భన్తే, జనపదకల్యాణీ ఘరా నిక్ఖమన్తస్స [నిక్ఖమన్తం (అట్ఠకథాయం పాఠన్తరం)] ఉపడ్ఢుల్లిఖితేహి కేసేహి అపలోకేత్వా మం ఏతదవోచ – ‘తువటం ఖో, అయ్యపుత్త, ఆగచ్ఛేయ్యాసీ’తి. సో ఖో అహం, భన్తే, తమనుస్సరమానో అనభిరతో బ్రహ్మచరియం చరామి, న సక్కోమి బ్రహ్మచరియం సన్ధారేతుం, సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం నన్దం బాహాయం గహేత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం [సమ్మిఞ్జితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య [సమ్మిఞ్జేయ్య (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి.

తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చమత్తాని అచ్ఛరాసతాని సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ఉపట్ఠానం ఆగతాని హోన్తి కకుటపాదాని. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం నన్దం ఆమన్తేసి – “పస్ససి నో త్వం, నన్ద, ఇమాని పఞ్చ అచ్ఛరాసతాని కకుటపాదానీ”తి? “ఏవం, భన్తే”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, నన్ద, కతమా ను ఖో అభిరూపతరా వా దస్సనీయతరా వా పాసాదికతరా వా, సాకియానీ వా జనపదకల్యాణీ, ఇమాని వా పఞ్చ అచ్ఛరాసతాని కకుటపాదానీ”తి? “సేయ్యథాపి, భన్తే, పలుట్ఠమక్కటీ కణ్ణనాసచ్ఛిన్నా, ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సాకియానీ జనపదకల్యాణీ ఇమేసం పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం ఉపనిధాయ సఙ్ఖ్యమ్పి [సఙ్ఖమ్పి (సీ.)] నోపేతి కలభాగమ్పి నోపేతి ఉపనిధిమ్పి నోపేతి. అథ ఖో ఇమాని పఞ్చ అచ్ఛరాసతాని అభిరూపతరాని చేవ దస్సనీయతరాని చ పాసాదికతరాని చా”తి.

“అభిరమ, నన్ద, అభిరమ, నన్ద! అహం తే పాటిభోగో పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం పటిలాభాయ కకుటపాదాన”న్తి. “సచే మే, భన్తే, భగవా పాటిభోగో పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం పటిలాభాయ కకుటపాదానం, అభిరమిస్సామహం, భన్తే, భగవతి బ్రహ్మచరియే”తి [భగవా బ్రహ్మచరియేతి (స్యా. పీ.), భగవా బ్రహ్మచరియన్తి (క.)].

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం నన్దం బాహాయం గహేత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – దేవేసు తావతింసేసు అన్తరహితో జేతవనే పాతురహోసి.

అస్సోసుం ఖో భిక్ఖూ – “ఆయస్మా కిర నన్దో భగవతో భాతా మాతుచ్ఛాపుత్తో అచ్ఛరానం హేతు బ్రహ్మచరియం చరతి; భగవా కిరస్స పాటిభోగో పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం పటిలాభాయ కకుటపాదాన”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో నన్దస్స సహాయకా భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం నన్దం భతకవాదేన చ ఉపక్కితకవాదేన చ సముదాచరన్తి – “భతకో కిరాయస్మా నన్దో ఉపక్కితకో కిరాయస్మా నన్దో అచ్ఛరానం హేతు బ్రహ్మచరియం చరతి; భగవా కిరస్స పాటిభోగో పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం పటిలాభాయ కకుటపాదాన”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా నన్దో సహాయకానం భిక్ఖూనం భతకవాదేన చ ఉపక్కితకవాదేన చ అట్టీయమానో హరాయమానో జిగుచ్ఛమానో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. "ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా నన్దో అరహతం అహోసి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఆయస్మా, భన్తే, నన్దో భగవతో భాతా మాతుచ్ఛాపుత్తో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి. భగవతోపి ఖో ఞాణం ఉదపాది – "నన్దో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా నన్దో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా నన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యం మే, భన్తే, భగవా పాటిభోగో పఞ్చన్నం అచ్ఛరాసతానం పటిలాభాయ కకుటపాదానం, ముఞ్చామహం, భన్తే, భగవన్తం ఏతస్మా పటిస్సవా"తి. "మయాపి ఖో త్వం, నన్ద [ఖో తే నన్ద (సీ॰ స్యా॰ పీ॰), ఖో నన్ద (క॰)], చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితో – 'నన్దో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ'తి. దేవతాపి మే ఏతమత్థం ఆరోచేసి – 'ఆయస్మా, భన్తే, నన్దో భగవతో భాతా మాతుచ్ఛాపుత్తో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ'తి. యదేవ ఖో తే, నన్ద, అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముత్తం, అథాహం ముత్తో ఏతస్మా పటిస్సవా"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యస్స నిత్తిణ్ణో పఙ్కో,
మద్దితో కామకణ్టకో;
మోహక్ఖయం అనుప్పత్తో,
సుఖదుక్ఖేసు న వేధతీ స భిక్ఖూ"తి. దుతియం;

౩. యసోజసుత్తం

౨౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన యసోజప్పముఖాని పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని సావత్థిం అనుప్పత్తాని హోన్తి భగవన్తం దస్సనాయ. తేధ ఖో ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా [ఉచ్చాసద్దమహాసద్దా (క॰)] అహేసుం .

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “కే పనేతే, ఆనన్ద, ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే”తి? “ఏతాని, భన్తే, యసోజప్పముఖాని పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని సావత్థిం అనుప్పత్తాని భగవన్తం దస్సనాయ. తేతే ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా”తి. “తేనహానన్ద, మమ వచనేన తే భిక్ఖూ ఆమన్తేహి – ‘సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ’”తి.

“ఏవం , భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ –

“కిం ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా, కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే”తి? ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా యసోజో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇమాని, భన్తే, పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని సావత్థిం అనుప్పత్తాని భగవన్తం దస్సనాయ. తేమే ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా”తి. “గచ్ఛథ, భిక్ఖవే, పణామేమి వో [వో పణామేమి (సబ్బత్థ) మ॰ ని॰ ౨.౧౫౭ పస్సితబ్బం]; న వో మమ సన్తికే వత్థబ్బ”న్తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా [పటిసంసామేత్వా (స్యా॰)] పత్తచీవరమాదాయ యేన వజ్జీ తేన చారికం పక్కమింసు. వజ్జీసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానా యేన వగ్గుముదా నదీ తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా వగ్గుముదాయ నదియా తీరే పణ్ణకుటియో కరిత్వా వస్సం ఉపగచ్ఛింసు.

అథ ఖో ఆయస్మా యసోజో వస్సూపగతో [వస్సూపగతే (క॰)] భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భగవతా మయం, ఆవుసో, పణామితా అత్థకామేన హితేసినా, అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ. హన్ద మయం, ఆవుసో, తథా విహారం కప్పేమ యథా నో విహరతం భగవా అత్తమనో అస్సా”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో యసోజస్స పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో తే భిక్ఖూ వూపకట్ఠా అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరన్తా తేనేవన్తరవస్సేన సబ్బేవ తిస్సో విజ్జా సచ్ఛాకంసు.

అథ ఖో భగవా సావత్థియం యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన వేసాలీ తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన వేసాలీ తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం.

అథ ఖో భగవా వగ్గుముదాతీరియానం భిక్ఖూనం చేతసా చేతో పరిచ్చ మనసి కరిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఆలోకజాతా వియ మే, ఆనన్ద, ఏసా దిసా, ఓభాసజాతా వియ మే, ఆనన్ద, ఏసా దిసా; యస్సం దిసాయం [యాయం (క॰)] వగ్గుముదాతీరియా భిక్ఖూ విహరన్తి. గన్తుం అప్పటికూలాసి మే మనసి కాతుం. పహిణేయ్యాసి త్వం, ఆనన్ద, వగ్గుముదాతీరియానం భిక్ఖూనం సన్తికే దూతం – ‘సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతి, సత్థా ఆయస్మన్తానం దస్సనకామో’”తి.

“ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా యేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “ఏహి త్వం, ఆవుసో, యేన వగ్గుముదాతీరియా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా వగ్గుముదాతీరియే భిక్ఖూ ఏవం వదేహి – ‘సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతి, సత్థా ఆయస్మన్తానం దస్సనకామో’”తి.

“ఏవమావుసో”తి ఖో సో భిక్ఖు ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – మహావనే కూటాగారసాలాయం అన్తరహితో వగ్గుముదాయ నదియా తీరే తేసం భిక్ఖూనం పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో సో భిక్ఖు వగ్గుముదాతీరియే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతి, సత్థా ఆయస్మన్తానం దస్సనకామో”తి.

“ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – వగ్గుముదాయ నదియా తీరే అన్తరహితా మహావనే కూటాగారసాలాయం భగవతో సమ్ముఖే పాతురహేసుం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా ఆనేఞ్జేన సమాధినా నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – “కతమేన ను ఖో భగవా విహారేన ఏతరహి విహరతీ”తి? అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – “ఆనేఞ్జేన ఖో భగవా విహారేన ఏతరహి విహరతీ”తి. సబ్బేవ ఆనేఞ్జసమాధినా నిసీదింసు.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పఠమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం [చీవరం (సబ్బత్థ)] కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో పఠమో యామో; చిరనిసిన్నా ఆగన్తుకా భిక్ఖూ; పటిసమ్మోదతు, భన్తే, భగవా ఆగన్తుకేహి భిక్ఖూహీ”తి. ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీ అహోసి.

దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే మజ్ఝిమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో మజ్ఝిమో యామో; చిరనిసిన్నా ఆగన్తుకా భిక్ఖూ; పటిసమ్మోదతు, భన్తే, భగవా ఆగన్తుకేహి భిక్ఖూహీ”తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా తుణ్హీ అహోసి.

తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పచ్ఛిమే యామే, ఉద్ధస్తే అరుణే, నన్దిముఖియా రత్తియా ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో పచ్ఛిమో యామో; ఉద్ధస్తో అరుణో; నన్దిముఖీ రత్తి; చిరనిసిన్నా ఆగన్తుకా భిక్ఖూ; పటిసమ్మోదతు, భన్తే, భగవా, ఆగన్తుకేహి భిక్ఖూహీ”తి.

అథ ఖో భగవా తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “సచే ఖో త్వం, ఆనన్ద, జానేయ్యాసి ఏత్తకమ్పి తే నప్పటిభాసేయ్య [నప్పటిభేయ్య (?)]. అహఞ్చ, ఆనన్ద, ఇమాని చ పఞ్చ భిక్ఖుసతాని సబ్బేవ ఆనేఞ్జసమాధినా నిసీదిమ్హా”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యస్స జితో కామకణ్టకో,
అక్కోసో చ వధో చ బన్ధనఞ్చ;
పబ్బతోవ [పబ్బతో వియ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] సో ఠితో అనేజో,
సుఖదుక్ఖేసు న వేధతీ స భిక్ఖూ”తి. తతియం;

౪. సారిపుత్తసుత్తం

౨౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యథాపి పబ్బతో సేలో, అచలో సుప్పతిట్ఠితో;
ఏవం మోహక్ఖయా భిక్ఖు, పబ్బతోవ న వేధతీ”తి. చతుత్థం;

౫. మహామోగ్గల్లానసుత్తం

౨౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ కాయగతాయ సతియా అజ్ఝత్తం సూపట్ఠితాయ. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ కాయగతాయ సతియా అజ్ఝత్తం సూపట్ఠితాయ.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“సతి కాయగతా ఉపట్ఠితా,
ఛసు ఫస్సాయతనేసు సంవుతో;
సతతం భిక్ఖు సమాహితో,
జఞ్ఞా నిబ్బానమత్తనో”తి. పఞ్చమం;

౬. పిలిన్దవచ్ఛసుత్తం

౨౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా పిలిన్దవచ్ఛో [పిలిన్దివచ్ఛో (సీ॰)] భిక్ఖూ వసలవాదేన సముదాచరతి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఆయస్మా, భన్తే, పిలిన్దవచ్ఛో భిక్ఖూ వసలవాదేన సముదాచరతీ”తి.

అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన పిలిన్దవచ్ఛం భిక్ఖుం ఆమన్తేహి – ‘సత్థా తం, ఆవుసో పిలిన్దవచ్ఛ [వచ్ఛ (స్యా.)], ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా పిలిన్దవచ్ఛో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం పిలిన్దవచ్ఛం ఏతదవోచ – “సత్థా తం, ఆవుసో పిలిన్దవచ్ఛ, ఆమన్తేతీ”తి.

“ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా పిలిన్దవచ్ఛో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం పిలిన్దవచ్ఛం భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర త్వం, వచ్ఛ, భిక్ఖూ వసలవాదేన సముదాచరసీ”తి? “ఏవం, భన్తే”తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మతో పిలిన్దవచ్ఛస్స పుబ్బేనివాసం మనసి కరిత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “మా ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే, వచ్ఛస్స భిక్ఖునో ఉజ్ఝాయిత్థ. న, భిక్ఖవే, వచ్ఛో దోసన్తరో భిక్ఖూ వసలవాదేన సముదాచరతి. వచ్ఛస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పఞ్చ జాతిసతాని అబ్బోకిణ్ణాని బ్రాహ్మణకులే పచ్చాజాతాని. సో తస్స వసలవాదో దీఘరత్తం సముదాచిణ్ణో [అజ్ఝాచిణ్ణో (స్యా. పీ. క. అట్ఠకథాయం పాఠన్తరం)]. తేనాయం వచ్ఛో భిక్ఖూ వసలవాదేన సముదాచరతీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యమ్హీ న మాయా వసతీ న మానో,
యో వీతలోభో అమమో నిరాసో;
పనుణ్ణకోధో [పణున్నకోధో (పీ.)] అభినిబ్బుతత్తో,
సో బ్రాహ్మణో సో సమణో స భిక్ఖూ”తి. ఛట్ఠం;

౭. సక్కుదానసుత్తం

౨౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకస్సపో పిప్ఫలిగుహాయం విహరతి, సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి అఞ్ఞతరం [నిసిన్నో అఞ్ఞతరం (స్యా. క.)] సమాధిం సమాపజ్జిత్వా. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠాసి. అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠితస్స ఏతదహోసి – “యంనూనాహం రాజగహం పిణ్డాయ పవిసేయ్య”న్తి.

తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చమత్తాని దేవతాసతాని ఉస్సుక్కం ఆపన్నాని హోన్తి ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స పిణ్డపాతపటిలాభాయ. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో తాని పఞ్చమత్తాని దేవతాసతాని పటిక్ఖిపిత్వా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి.

తేన ఖో పన సమయేన సక్కో దేవానమిన్దో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స పిణ్డపాతం దాతుకామో హోతి. పేసకారవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా తన్తం వినాతి. సుజా [సుజాతా (స్యా. పీ. క.)] అసురకఞ్ఞా తసరం పూరేతి. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో రాజగహే సపదానం పిణ్డాయ చరమానో యేన సక్కస్స దేవానమిన్దస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో

సక్కో దేవానమిన్దో ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఘరా నిక్ఖమిత్వా పచ్చుగ్గన్త్వా హత్థతో పత్తం గహేత్వా ఘరం పవిసిత్వా [పవిసేత్వా (క.)] ఘటియా ఓదనం ఉద్ధరిత్వా పత్తం పూరేత్వా ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స అదాసి. సో అహోసి పిణ్డపాతో అనేకసూపో అనేకబ్యఞ్జనో అనేకరసబ్యఞ్జనో [అనేకసూపరసబ్యఞ్జనో (సీ. పీ.)]. అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స ఏతదహోసి – "కో ను ఖో అయం సత్తో యస్సాయం ఏవరూపో ఇద్ధానుభావో"తి ? అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స ఏతదహోసి – "సక్కో ఖో అయం దేవానమిన్దో"తి. ఇతి విదిత్వా సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – "కతం ఖో తే ఇదం, కోసియ; మా [మాస్సు (సీ. స్యా.)] పునపి ఏవరూపమకాసీ"తి. "అమ్హాకమ్పి, భన్తే కస్సప, పుఞ్ఞేన అత్థో; అమ్హాకమ్పి పుఞ్ఞేన కరణీయ"న్తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి – "అహో దానం పరమదానం [పరమం దానం (పీ. క.)] కస్సపే సుప్పతిట్ఠితం! అహో దానం పరమదానం కస్సపే సుప్పతిట్ఠితం!! అహో దానం పరమదానం కస్సపే సుప్పతిట్ఠిత"న్తి!!! అస్సోసి ఖో భగవా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ సక్కస్స దేవానమిన్దస్స వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేన్తస్స – "అహో దానం పరమదానం కస్సపే సుప్పతిట్ఠితం! అహో దానం పరమదానం కస్సపే సుప్పతిట్ఠితం!! అహో దానం పరమదానం కస్సపే సుప్పతిట్ఠిత"న్తి!!!

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"పిణ్డపాతికస్స భిక్ఖునో,
అత్తభరస్స అనఞ్ఞపోసినో;
దేవా పిహయన్తి తాదినో,
ఉపసన్తస్స సదా సతీమతో"తి. సత్తమం;

౮. పిణ్డపాతికసుత్తం

౨౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం కరేరిమణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది –

"పిణ్డపాతికో, ఆవుసో, భిక్ఖు పిణ్డాయ చరన్తో లభతి కాలేన కాలం మనాపికే చక్ఖునా రూపే పస్సితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే సోతేన సద్దే సోతుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే ఘానేన గన్ధే ఘాయితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే జివ్హాయ రసే సాయితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే కాయేన ఫోట్ఠబ్బే ఫుసితుం. పిణ్డపాతికో, ఆవుసో, భిక్ఖు సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో పిణ్డాయ చరతి. హన్దావుసో, మయమ్పి పిణ్డపాతికా హోమ. మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే చక్ఖునా రూపే పస్సితుం, మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే సోతేన సద్దే సోతుం, మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే ఘానేన గన్ధే ఘాయితుం, మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే జివ్హాయ రసే సాయితుం, మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే కాయేన ఫోట్ఠబ్బే ఫుసితుం; మయమ్పి

సక్కతా గరుకతా మానితా పూజితా అపచితా పిణ్డాయ చరిస్సామా”తి. అయఞ్చరహి తేసం భిక్ఖూనం అన్తరాకథా హోతి విప్పకతా.

అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన కరేరిమణ్డలమాళో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “కాయ నుత్థ, భిక్ఖవే, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా”తి?

“ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం కరేరిమణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది –

‘పిణ్డపాతికో, ఆవుసో, భిక్ఖు పిణ్డాయ చరన్తో లభతి కాలేన కాలం మనాపికే చక్ఖునా రూపే పస్సితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే సోతేన సద్దే సోతుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే ఘానేన గన్ధే ఘాయితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే జివ్హాయ రసే సాయితుం, లభతి కాలేన కాలం మనాపికే కాయేన ఫోట్ఠబ్బే ఫుసితుం. పిణ్డపాతికో, ఆవుసో, భిక్ఖు సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో పిణ్డాయ చరతి. హన్దావుసో, మయమ్పి పిణ్డపాతికా హోమ. మయమ్పి లచ్ఛామ కాలేన కాలం మనాపికే చక్ఖునా రూపే పస్సితుం…పే.… కాయేన ఫోట్ఠబ్బే ఫుసితుం. మయమ్పి సక్కతా గరుకతా మానితా పూజితా అపచితా పిణ్డాయ చరిస్సామా’తి. అయం ఖో నో, భన్తే, అన్తరాకథా విప్పకతా, అథ భగవా అనుప్పత్తో”తి.

“న ఖ్వేతం, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం పతిరూపం కులపుత్తానం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం యం తుమ్హే ఏవరూపిం కథం కథేయ్యాథ. సన్నిపతితానం వో, భిక్ఖవే, ద్వయం కరణీయం – ధమ్మీ వా కథా అరియో వా తుణ్హీభావో”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“పిణ్డపాతికస్స భిక్ఖునో,
అత్తభరస్స అనఞ్ఞపోసినో;
దేవా పిహయన్తి తాదినో,
నో చే సద్దసిలోకనిస్సితో”తి. అట్ఠమం;

౯. సిప్పసుత్తం

౨౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “కో ను ఖో, ఆవుసో, సిప్పం జానాతి? కో కిం సిప్పం సిక్ఖి? కతరం సిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి?

తత్థేకచ్చే ఏవమాహంసు – “హత్థిసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “అస్ససిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “రథసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “ధనుసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “థరుసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “ముద్దాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే

ఏవమాహంసు – “గణనాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “సఙ్ఖానసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “లేఖాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “కావేయ్యసిప్పం [కాబ్యసిప్పం (స్యా.)] సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “లోకాయతసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – “ఖత్తవిజ్జాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ”న్తి. అయఞ్చరహి తేసం భిక్ఖూనం అన్తరాకథా హోతి విప్పకతా.

అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన మణ్డలమాళో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “కాయ నుత్థ, భిక్ఖవే, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా”తి?

“ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘కో ను ఖో, ఆవుసో, సిప్పం జానాతి? కో కిం సిప్పం సిక్ఖి? కతరం సిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి?

“తత్థేకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘హత్థిసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘అస్ససిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘రథసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘ధనుసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘థరుసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి, ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘ముద్దాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘గణనాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘సఙ్ఖానసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘లేఖాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘కావేయ్యసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘లోకాయతసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి; ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘ఖత్తవిజ్జాసిప్పం సిప్పానం అగ్గ’న్తి. అయం ఖో నో, భన్తే, అన్తరాకథా హోతి విప్పకతా, అథ భగవా అనుప్పత్తో”తి.

“న ఖ్వేతం, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం పతిరూపం కులపుత్తానం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం యం తుమ్హే ఏవరూపిం కథం కథేయ్యాథ. సన్నిపతితానం వో, భిక్ఖవే, ద్వయం కరణీయం – ధమ్మీ వా కథా అరియో వా తుణ్హీభావో”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అసిప్పజీవీ లహు అత్థకామో,
యతిన్ద్రియో సబ్బధి విప్పముత్తో;
అనోకసారీ అమమో నిరాసో,
హిత్వా మానం ఏకచరో స భిక్ఖూ”తి. నవమం;

౧౦. లోకసుత్తం

౩౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే బోధిరుక్ఖమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నో హోతి విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ.

అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేసి. అద్దసా ఖో భగవా బుద్ధచక్ఖునా వోలోకేన్తో సత్తే అనేకేహి సన్తాపేహి సన్తప్పమానే, అనేకేహి చ పరిళాహేహి పరిడయ్హమానే – రాగజేహిపి,

దోసజేహిపి, మోహజేహిపి [మోహజేహిపీతి (సబ్బత్థ)].

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అయం లోకో సన్తాపజాతో,
ఫస్సపరేతో రోగం వదతి అత్తతో;
యేన యేన హి మఞ్ఞతి [యేన హి మఞ్ఞతి (స్యా. పీ.)],
తతో తం హోతి అఞ్ఞథా.

“అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో,
భవపరేతో భవమేవాభినన్దతి;
యదభినన్దతి తం భయం,
యస్స భాయతి తం దుక్ఖం;
భవవిప్పహానాయ ఖో పనిదం బ్రహ్మచరియం వుస్సతి”.

“‘యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా భవేన భవస్స విప్పమోక్ఖమాహంసు, సబ్బే తే అవిప్పముత్తా భవస్మా’తి వదామి. ‘యే వా పన కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా విభవేన భవస్స నిస్సరణమాహంసు, సబ్బే తే అనిస్సటా భవస్మా’తి వదామి.

“ఉపధిఞ్హి పటిచ్చ దుక్ఖమిదం సమ్భోతి, సబ్బుపాదానక్ఖయా నత్థి దుక్ఖస్స సమ్భవో. లోకమిమం పస్స; పుథూ అవిజ్జాయ పరేతా భూతా భూతరతా అపరిముత్తా; యే హి కేచి భవా సబ్బధి సబ్బత్థతాయ సబ్బే తే భవా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా”తి.

“ఏవమేతం యథాభూతం, సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతో;
భవతణ్హా పహీయతి, విభవం నాభినన్దతి.

“సబ్బసో తణ్హానం ఖయా,
అసేసవిరాగనిరోధో నిబ్బానం;
తస్స నిబ్బుతస్స భిక్ఖునో,
అనుపాదా [అనుపాదానా (సీ.)] పునబ్భవో న హోతి;
అభిభూతో మారో విజితసఙ్గామో,
ఉపచ్చగా సబ్బభవాని తాదీ”తి. దసమం;

నన్దవగ్గో తతియో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

కమ్మం నన్దో యసోజో చ, సారిపుత్తో చ కోలితో;

పిలిన్దో [పిలిన్ది (సీ.)] కస్సపో పిణ్డో, సిప్పం లోకేన తే దసాతి.

౪. మేఘియవగ్గో

౧. మేఘియసుత్తం

౩౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా చాలికాయం విహరతి చాలికే పబ్బతే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మేఘియో భగవతో ఉపట్ఠాకో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా మేఘియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో ఆయస్మా మేఘియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇచ్ఛామహం, భన్తే, జన్తుగామం పిణ్డాయ పవిసితు"న్తి. "యస్సదాని త్వం, మేఘియ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మేఘియో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ జన్తుగామం పిణ్డాయ పావిసి. జన్తుగామే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన కిమికాళాయ నదియా తీరం తేనుపసఙ్కమి. [ఉపసఙ్కమిత్వా (సబ్బత్థ) అ. ని. ౯.౩ పస్సితబ్బం] అద్దసా ఖో ఆయస్మా మేఘియో [ఉపసఙ్కమిత్వా (సబ్బత్థ) అ. ని. ౯.౩ పస్సితబ్బం] కిమికాళాయ నదియా తీరే జఙ్ఘావిహారం [జఙ్ఘవిహారం (క.)] అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో [అనువిచరమానో అద్దసా ఖో (సీ. స్యా. పీ.), అనువిచరమానో అద్దస (క.)] అమ్బవనం పాసాదికం మనుఞ్ఞం రమణీయం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "పాసాదికం వతిదం అమ్బవనం మనుఞ్ఞం [ఇదం పదం విదేసపోత్థకేసు నత్థి, అఙ్గుత్తరేపి] రమణీయం. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయ. సచే మం భగవా అనుజానేయ్య, ఆగచ్ఛేయ్యాహం ఇమం అమ్బవనం పధానాయా"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మేఘియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మేఘియో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ జన్తుగామం పిణ్డాయ పావిసిం. జన్తుగామే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన కిమికాళాయ నదియా తీరం తేనుపసఙ్కమిం [ఉపసఙ్కమిత్వా (సబ్బత్థ)]. అద్దసం ఖో అహం, భన్తే [ఉపసఙ్కమిత్వా (సబ్బత్థ)], కిమికాళాయ నదియా తీరే జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో [అనువిచరమానో అద్దసం (సబ్బత్థ)] అమ్బవనం పాసాదికం మనుఞ్ఞం రమణీయం. దిస్వాన మే ఏతదహోసి – 'పాసాదికం వతిదం అమ్బవనం మనుఞ్ఞం రమణీయం. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయ. సచే మం భగవా అనుజానేయ్య, ఆగచ్ఛేయ్యాహం ఇమం అమ్బవనం పధానాయా'తి. సచే మం, భన్తే, భగవా అనుజానాతి [అనుజానేయ్య (అ. ని. ౯.౩)], గచ్ఛేయ్యాహం తం అమ్బవనం పధానాయా"తి.

ఏవం వుత్తే, భగవా ఆయస్మన్తం మేఘియం ఏతదవోచ – "ఆగమేహి తావ, మేఘియ, ఏకకమ్హి [ఏకకమ్హా (సీ. పీ.), ఏకకోమ్హి (స్యా.)] తావ, యావ అఞ్ఞోపి కోచి భిక్ఖు ఆగచ్ఛతీ"తి.

దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మేఘియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "భగవతో, భన్తే, నత్థి కిఞ్చి ఉత్తరి [ఉత్తరిం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] కరణీయం, నత్థి కతస్స వా పతిచయో. మయ్హం ఖో పన, భన్తే, అత్థి ఉత్తరి కరణీయం, అత్థి కతస్స పతిచయో.

సచే మం భగవా అనుజానాతి, గచ్ఛేయ్యాహం తం అమ్బవనం పధానాయా"తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మేఘియం ఏతదవోచ – "ఆగమేహి తావ, మేఘియ, ఏకకమ్హి తావ, యావ అఞ్ఞోపి కోచి భిక్ఖు ఆగచ్ఛతీ"తి.

తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మేఘియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "భగవతో, భన్తే, నత్థి కిఞ్చి ఉత్తరి కరణీయం, నత్థి కతస్స వా పతిచయో. మయ్హం ఖో పన, భన్తే, అత్థి ఉత్తరి కరణీయం, అత్థి కతస్స పతిచయో. సచే మం భగవా అనుజానాతి, గచ్ఛేయ్యాహం తం అమ్బవనం పధానాయా"తి. "పధానన్తి ఖో, మేఘియ, వదమానం కిన్తి వదేయ్యామ? యస్సదాని త్వం, మేఘియ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మేఘియో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన తం అమ్బవనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం అమ్బవనం అజ్ఝోగాహేత్వా [అజ్ఝోగహేత్వా (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో ఆయస్మతో మేఘియస్స తస్మిం అమ్బవనే విహరన్తస్స యేభుయ్యేన తయో పాపకా అకుసలా వితక్కా సముదాచరన్తి, సేయ్యథిదం – కామవితక్కో, బ్యాపాదవితక్కో, విహింసావితక్కో [వితక్కోతి (సీ॰ పీ॰ క॰)].

అథ ఖో ఆయస్మతో మేఘియస్స ఏతదహోసి – "అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! సద్ధాయ చ వతమ్హా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా. అథ చ పనిమేహి తీహి పాపకేహి అకుసలేహి వితక్కేహి అన్వాసత్తా, సేయ్యథిదం – కామవితక్కేన, బ్యాపాదవితక్కేన, విహింసావితక్కేన".

అథ ఖో ఆయస్మా మేఘియో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మేఘియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ మయ్హం, భన్తే, తస్మిం అమ్బవనే విహరన్తస్స యేభుయ్యేన తయో పాపకా అకుసలా వితక్కా సముదాచరన్తి, సేయ్యథిదం – కామవితక్కో, బ్యాపాదవితక్కో, విహింసావితక్కో . తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! సద్ధాయ చ వతమ్హా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా. అథ చ పనిమేహి తీహి పాపకేహి అకుసలేహి వితక్కేహి అన్వాసత్తా, సేయ్యథిదం – కామవితక్కేన, బ్యాపాదవితక్కేన, విహింసావితక్కేన'".

"అపరిపక్కాయ , మేఘియ, చేతోవిముత్తియా పఞ్చ ధమ్మా పరిపాకాయ సంవత్తన్తి. కతమే పఞ్చ?

"ఇధ, మేఘియ, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో హోతి కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో. అపరిపక్కాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా అయం పఠమో ధమ్మో పరిపాకాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, మేఘియ, భిక్ఖు సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. అపరిపక్కాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా అయం దుతియో ధమ్మో పరిపాకాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, మేఘియ, భిక్ఖు యాయం కథా అభిసల్లేఖికా చేతోవివరణసప్పాయా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి, సేయ్యథిదం – అప్పిచ్ఛకథా, సన్తుట్ఠికథా, పవివేకకథా, అసంసగ్గకథా, వీరియారమ్భకథా, సీలకథా, సమాధికథా, పఞ్ఞాకథా, విముత్తికథా, విముత్తిఞాణదస్సనకథా;

ఏవరూపాయ కథాయ నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. అపరిపాకాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా అయం తతియో ధమ్మో పరిపాకాయ సంవత్తతి.

“పున చపరం , మేఘియ, భిక్ఖు ఆరద్ధవీరియో విహరతి, అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ [ఉప్పాదాయ (స్యా.)], థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. అపరిపక్కాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా అయం చతుత్థో ధమ్మో పరిపాకాయ సంవత్తతి.

“పున చపరం, మేఘియ, భిక్ఖు పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అపరిపక్కాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా అయం పఞ్చమో ధమ్మో పరిపాకాయ సంవత్తతి. అపరిపక్కాయ, మేఘియ, చేతోవిముత్తియా ఇమే పఞ్చ ధమ్మా పరిపాకాయ సంవత్తన్తి.

“కల్యాణమిత్తస్సేతం , మేఘియ, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స యం సీలవా భవిస్సతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరిస్సతి, ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖిస్సతి సిక్ఖాపదేసు.

“కల్యాణమిత్తస్సేతం , మేఘియ, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స యం యాయం కథా అభిసల్లేఖికా చేతోవివరణసప్పాయా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి, సేయ్యథిదం – అప్పిచ్ఛకథా, సన్తుట్ఠికథా, పవివేకకథా, అసంసగ్గకథా, వీరియారమ్భకథా, సీలకథా, సమాధికథా, పఞ్ఞాకథా, విముత్తికథా, విముత్తిఞాణదస్సనకథా; ఏవరూపాయ కథాయ నికామలాభీ భవిస్సతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

“కల్యాణమిత్తస్సేతం, మేఘియ, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స యం ఆరద్ధవీరియో విహరిస్సతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు.

“కల్యాణమిత్తస్సేతం, మేఘియ, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స యం పఞ్ఞవా భవిస్సతి, ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా.

“తేన చ పన, మేఘియ, భిక్ఖునా ఇమేసు పఞ్చసు ధమ్మేసు పతిట్ఠాయ చత్తారో ధమ్మా ఉత్తరి భావేతబ్బా – అసుభా భావేతబ్బా రాగస్స పహానాయ, మేత్తా భావేతబ్బా బ్యాపాదస్స పహానాయ, ఆనాపానస్సతి భావేతబ్బా వితక్కుపచ్ఛేదాయ, అనిచ్చసఞ్ఞా భావేతబ్బా అస్మిమానసముగ్ఘాతాయ. అనిచ్చసఞ్ఞినో హి, మేఘియ, అనత్తసఞ్ఞా సణ్ఠాతి, అనత్తసఞ్ఞీ అస్మిమానసముగ్ఘాతం పాపుణాతి దిట్ఠేవ ధమ్మే నిబ్బాన”న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఖుద్దా వితక్కా సుఖుమా వితక్కా,

అనుగతా [అనుగ్గతా (సీ. క. అట్ఠకథాయం పాఠన్తరం)] మనసో ఉప్పిలావా [ఉబ్బిలాపా (సీ. స్యా. పీ.)];
ఏతే అవిద్వా మనసో వితక్కే,
హురా హురం ధావతి భన్తచిత్తో.

“ఏతే చ విద్వా మనసో వితక్కే,
ఆతాపియో సంవరతీ సతీమా;
అనుగతే మనసో ఉప్పిలావే,
అసేసమేతే పజహాసి బుద్ధో”తి. పఠమం;

౨. ఉద్ధతసుత్తం

౩౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కుసినారాయం విహరతి ఉపవత్తనే మల్లానం సాలవనే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవతో అవిదూరే అరఞ్ఞకుటికాయం విహరన్తి ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా పాకతిన్ద్రియా.

అద్దసా ఖో భగవా తే సమ్బహులే భిక్ఖూ అవిదూరే అరఞ్ఞకుటికాయం విహరన్తే ఉద్ధతే ఉన్నళే చపలే ముఖరే వికిణ్ణవాచే ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానే అసమాహితే విబ్భన్తచిత్తే పాకతిన్ద్రియే.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అరక్ఖితేన కాయేన [చిత్తేన (నేత్తియం)], మిచ్ఛాదిట్ఠిహతేన [మిచ్ఛాదిట్ఠిగతేన (బహూసు)] చ;
థినమిద్ధా [థీనమిద్ధా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భిభూతేన, వసం మారస్స గచ్ఛతి.

“తస్మా రక్ఖితచిత్తస్స, సమ్మాసఙ్కప్పగోచరో;
సమ్మాదిట్ఠిపురేక్ఖారో, ఞత్వాన ఉదయబ్బయం;
థీనమిద్ధాభిభూ భిక్ఖు, సబ్బా దుగ్గతియో జహే”తి. దుతియం;

౩. గోపాలకసుత్తం

౩౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. అథ ఖో భగవా మగ్గా ఓక్కమ్మ యేన అఞ్ఞతరం రుక్ఖమూలం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో గోపాలకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం గోపాలకం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి [సమాదాపేసి (?)] సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి.

అథ ఖో సో గోపాలకో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో [సమాదిపితో (?)] సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో సో గోపాలకో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

అథ ఖో సో గోపాలకో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పహూతం అప్పోదకపాయసం [అప్పోదకపాయాసం (సబ్బత్థ)] పటియాదాపేత్వా నవఞ్చ సప్పిం భగవతో కాలం ఆరోచేసి – “కాలో, భన్తే, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన తస్స గోపాలకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో సో గోపాలకో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం అప్పోదకపాయసేన [అప్పోదకపాయాసేన చ (స్యా॰ పీ॰)] నవేన చ సప్పినా సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో సో గోపాలకో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం గోపాలకం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో అచిరపక్కన్తస్స భగవతో తం గోపాలకం అఞ్ఞతరో పురిసో సీమన్తరికాయ జీవితా వోరోపేసి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “యేన, భన్తే, గోపాలకేన అజ్జ బుద్ధప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో అప్పోదకపాయసేన నవేన చ సప్పినా సహత్థా సన్తప్పితో సమ్పవారితో సో కిర, భన్తే, గోపాలకో అఞ్ఞతరేన పురిసేన సీమన్తరికాయ జీవితా వోరోపితో”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“దిసో దిసం యం తం కయిరా, వేరీ వా పన వేరినం;
మిచ్ఛాపణిహితం చిత్తం, పాపియో నం తతో కరే”తి. తతియం;

౪. యక్ఖపహారసుత్తం

౩౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో కపోతకన్దరాయం విహరన్తి. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో జుణ్హాయ రత్తియా నవోరోపితేహి కేసేహి అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి అఞ్ఞతరం సమాధిం సమాపజ్జిత్వా.

తేన ఖో పన సమయేన ద్వే యక్ఖా సహాయకా ఉత్తరాయ దిసాయ దక్ఖిణం దిసం గచ్ఛన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అద్దసంసు ఖో తే యక్ఖా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం జుణ్హాయ రత్తియా నవోరోపితేహి కేసేహి అబ్భోకాసే నిసిన్నం. దిస్వాన ఏకో యక్ఖో దుతియం యక్ఖం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, సమ్మ, ఇమస్స సమణస్స సీసే పహారం దాతు”న్తి. ఏవం వుత్తే, సో యక్ఖో తం యక్ఖం ఏతదవోచ – “అలం, సమ్మ, మా సమణం ఆసాదేసి. ఉళారో సో, సమ్మ, సమణో మహిద్ధికో మహానుభావో”తి.

దుతియమ్పి ఖో సో యక్ఖో తం యక్ఖం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, సమ్మ, ఇమస్స సమణస్స సీసే పహారం దాతు”న్తి. దుతియమ్పి ఖో సో యక్ఖో తం యక్ఖం ఏతదవోచ – “అలం, సమ్మ, మా సమణం ఆసాదేసి. ఉళారో సో, సమ్మ, సమణో మహిద్ధికో మహానుభావో”తి. తతియమ్పి ఖో సో యక్ఖో తం యక్ఖం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, సమ్మ, ఇమస్స సమణస్స సీసే పహారం దాతు”న్తి. తతియమ్పి ఖో సో యక్ఖో తం యక్ఖం ఏతదవోచ – “అలం, సమ్మ, మా సమణం ఆసాదేసి. ఉళారో సో, సమ్మ, సమణో మహిద్ధికో మహానుభావో”తి.

అథ ఖో సో యక్ఖో తం యక్ఖం అనాదియిత్వా ఆయస్మతో సారిపుత్తత్థేరస్స సీసే పహారం అదాసి. తావ మహా పహారో అహోసి, అపి తేన పహారేన సత్తరతనం వా అడ్ఢట్ఠమరతనం వా నాగం ఓసాదేయ్య, మహన్తం వా పబ్బతకూటం పదాలేయ్య. అథ చ పన సో యక్ఖో ‘డయ్హామి డయ్హామీ’తి వత్వా తత్థేవ మహానిరయం అపతాసి [అవత్థాసి (క॰ సీ॰)].

అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన తేన యక్ఖేన ఆయస్మతో సారిపుత్తత్థేరస్స సీసే పహారం దీయమానం. దిస్వా యేన ఆయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “కచ్చి తే, ఆవుసో, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి న కిఞ్చి దుక్ఖ”న్తి ? “ఖమనీయం మే, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, యాపనీయం మే, ఆవుసో మోగ్గల్లాన; అపి చ మే సీసం థోకం దుక్ఖ”న్తి.

“అచ్ఛరియం, ఆవుసో సారిపుత్త, అబ్భుతం, ఆవుసో సారిపుత్త! యావ [యం త్వం (సీ॰ క॰), యం (స్యా॰)] మహిద్ధికో ఆయస్మా సారిపుత్తో మహానుభావో! ఇధ తే, ఆవుసో సారిపుత్త, అఞ్ఞతరో యక్ఖో సీసే పహారం అదాసి. తావ మహా పహారో అహోసి, అపి తేన పహారేన సత్తరతనం వా అడ్ఢట్ఠమరతనం వా నాగం ఓసాదేయ్య, మహన్తం వా పబ్బతకూటం పదాలేయ్య, అథ చ పనాయస్మా సారిపుత్తో ఏవమాహ – ‘ఖమనీయం మే, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, యాపనీయం మే, ఆవుసో మోగ్గల్లాన; అపి చ మే సీసం థోకం దుక్ఖ’”న్తి.

“అచ్ఛరియం, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, అబ్భుతం, ఆవుసో మోగ్గల్లాన! యావ [యం (స్యా॰)] మహిద్ధికో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మహానుభావో యత్ర హి నామ యక్ఖమ్పి పస్సిస్సతి! మయం పనేతరహి పంసుపిసాచకమ్పి న పస్సామా”తి.

అస్సోసి ఖో భగవా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ తేసం ఉభిన్నం మహానాగానం ఇమం ఏవరూపం కథాసల్లాపం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యస్స సేలూపమం చిత్తం, ఠితం నానుపకమ్పతి;
విరత్తం రజనీయేసు, కోపనేయ్యే న కుప్పతి;
యస్సేవం భావితం చిత్తం, కుతో తం దుక్ఖమేస్సతీ”తి. చతుత్థం;

౫. నాగసుత్తం

౩౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే . తేన ఖో పన సమయేన భగవా ఆకిణ్ణో విహరతి భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి. ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహరతి. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "అహం ఖో ఏతరహి ఆకిణ్ణో విహరామి భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి. ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహరామి. యంనూనాహం ఏకో గణస్మా వూపకట్ఠో విహరేయ్య"న్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కోసమ్బిం పిణ్డాయ పావిసి. కోసమ్బియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో సామం సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ అనామన్తేత్వా ఉపట్ఠాకం అనపలోకేత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘం ఏకో అదుతియో యేన పాలిలేయ్యకం తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన పాలిలేయ్యకం తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా పాలిలేయ్యకే విహరతి రక్ఖితవనసణ్డే భద్దసాలమూలే.

అఞ్ఞతరోపి ఖో హత్థినాగో ఆకిణ్ణో విహరతి హత్థీహి హత్థినీహి హత్థికలభేహి హత్థిచ్ఛాపేహి. ఛిన్నగ్గాని చేవ తిణాని ఖాదతి, ఓభగ్గోభగ్గఞ్చస్స సాఖాభఙ్గం ఖాదన్తి, ఆవిలాని చ పానీయాని పివతి, ఓగాహా చస్స ఉత్తిణ్ణస్స హత్థినియో కాయం ఉపనిఘంసన్తియో గచ్ఛన్తి. ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహరతి. అథ ఖో తస్స హత్థినాగస్స ఏతదహోసి – "అహం ఖో ఏతరహి ఆకిణ్ణో విహరామి హత్థీహి హత్థినీహి హత్థికలభేహి హత్థిచ్ఛాపేహి, ఛిన్నగ్గాని చేవ తిణాని ఖాదామి, ఓభగ్గోభగ్గఞ్చ మే సాఖాభఙ్గం ఖాదన్తి, ఆవిలాని చ పానీయాని పివామి, ఓగాహా చ మే ఉత్తిణ్ణస్స హత్థినియో కాయం ఉపనిఘంసన్తియో గచ్ఛన్తి, ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహరామి. యంనూనాహం ఏకో గణస్మా వూపకట్ఠో విహరేయ్య"న్తి.

అథ ఖో సో హత్థినాగో యూథా అపక్కమ్మ యేన పాలిలేయ్యకం రక్ఖితవనసణ్డో భద్దసాలమూలం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. తత్ర సుదం [ఉపసఙ్కమిత్వా తత్ర సుదం (స్యా. పీ. క.)] సో హత్థినాగో యస్మిం పదేసే భగవా విహరతి తం పదేసం [అప్పహరితఞ్చ కరోతి, సోణ్డాయ (బహూసు)] అప్పహరితం కరోతి, సోణ్డాయ చ [అప్పహరితఞ్చ కరోతి, సోణ్డాయ (బహూసు)] భగవతో పానీయం పరిభోజనీయం ఉపట్ఠాపేతి [ఉపట్ఠపేతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)].

అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "అహం ఖో పుబ్బే ఆకిణ్ణో విహాసిం భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి, ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహాసిం. సోమ్హి ఏతరహి అనాకిణ్ణో విహరామి భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి, అనాకిణ్ణో సుఖం ఫాసు విహరామీ"తి.

తస్సపి ఖో హత్థినాగస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "అహం ఖో పుబ్బే ఆకిణ్ణో విహాసిం హత్థీహి హత్థినీహి హత్థికలభేహి హత్థిచ్ఛాపేహి, ఛిన్నగ్గాని చేవ తిణాని ఖాదిం, ఓభగ్గోభగ్గఞ్చ మే సాఖాభఙ్గం ఖాదింసు, ఆవిలాని చ పానీయాని అపాయిం, ఓగాహా చ మే ఉత్తిణ్ణస్స హత్థినియో కాయం ఉపనిఘంసన్తియో అగమంసు, ఆకిణ్ణో దుక్ఖం న ఫాసు విహాసిం. సోమ్హి ఏతరహి అనాకిణ్ణో విహరామి హత్థీహి హత్థినీహి హత్థికలభేహి హత్థిచ్ఛాపేహి, అచ్ఛిన్నగ్గాని చేవ తిణాని ఖాదామి, ఓభగ్గోభగ్గఞ్చ మే సాఖాభఙ్గం న ఖాదన్తి, అనావిలాని చ పానీయాని పివామి, ఓగాహా చ మే ఉత్తిణ్ణస్స హత్థినియో న కాయం ఉపనిఘంసన్తియో గచ్ఛన్తి, అనాకిణ్ణో సుఖం ఫాసు విహరామీ"తి.

అథ ఖో భగవా అత్తనో చ పవివేకం విదిత్వా తస్స చ హత్థినాగస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఏతం [ఏవం (క.)] నాగస్స నాగేన, ఈసాదన్తస్స హత్థినో;
సమేతి చిత్తం చిత్తేన, యదేకో రమతీ మనో”తి. పఞ్చమం;

౬. పిణ్డోలసుత్తం

౩౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా పిణ్డోలభారద్వాజో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ ఆరఞ్ఞికో పిణ్డపాతికో పంసుకూలికో తేచీవరికో అప్పిచ్ఛో సన్తుట్ఠో పవివిత్తో అసంసట్ఠో ఆరద్ధవీరియో [ఆరద్ధవిరియో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ధుతవాదో అధిచిత్తమనుయుత్తో.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం పిణ్డోలభారద్వాజం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ ఆరఞ్ఞికం పిణ్డపాతికం పంసుకూలికం తేచీవరికం అప్పిచ్ఛం సన్తుట్ఠం పవివిత్తం అసంసట్ఠం ఆరద్ధవీరియం ధుతవాదం అధిచిత్తమనుయుత్తం .

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అనూపవాదో అనూపఘాతో [అనుపవాదో అనుపఘాతో (స్యా. పీ. క.)], పాతిమోక్ఖే చ సంవరో;
మత్తఞ్ఞుతా చ భత్తస్మిం, పన్తఞ్చ సయనాసనం;
అధిచిత్తే చ ఆయోగో, ఏతం బుద్ధాన సాసన”న్తి. ఛట్ఠం;

౭. సారిపుత్తసుత్తం

౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అప్పిచ్ఛో సన్తుట్ఠో పవివిత్తో అసంసట్ఠో ఆరద్ధవీరియో అధిచిత్తమనుయుత్తో.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అప్పిచ్ఛం సన్తుట్ఠం పవివిత్తం అసంసట్ఠం ఆరద్ధవీరియం అధిచిత్తమనుయుత్తం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అధిచేతసో అప్పమజ్జతో,
మునినో మోనపథేసు సిక్ఖతో;
సోకా న భవన్తి తాదినో,

ఉపసన్తస్స సదా సతీమతో"తి. సత్తమం;

౮. సున్దరీసుత్తం

౩౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం . భిక్ఖుసఙ్ఘోపి సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. అఞ్ఞతిత్థియా పన పరిబ్బాజకా అసక్కతా హోన్తి అగరుకతా అమానితా అపూజితా అనపచితా న లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం.

అథ ఖో తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా భగవతో సక్కారం అసహమానా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ యేన సున్దరీ పరిబ్బాజికా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సున్దరిం పరిబ్బాజికం ఏతదవోచుం – "ఉస్సహసి త్వం, భగిని, ఞాతీనం అత్థం కాతు"న్తి? "క్యాహం, అయ్యా, కరోమి? కిం మయా న సక్కా [కిం మయా సక్కా (స్యా॰ పీ॰)] కాతుం? జీవితమ్పి మే పరిచ్చత్తం ఞాతీనం అత్థాయా"తి.

"తేన హి, భగిని, అభిక్ఖణం జేతవనం గచ్ఛాహీ"తి. "ఏవం, అయ్యా"తి ఖో సున్దరీ పరిబ్బాజికా తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం పటిస్సుత్వా అభిక్ఖణం జేతవనం అగమాసి.

యదా తే అఞ్ఞింసు అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా – "వోదిట్ఠా ఖో సున్దరీ పరిబ్బాజికా బహుజనేన అభిక్ఖణం జేతవనం గచ్ఛతీ"తి [గచ్ఛతీతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. అథ నం జీవితా వోరోపేత్వా తత్థేవ జేతవనస్స పరిఖాకూపే నిక్ఖిపిత్వా [నిఖనిత్వా (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] యేన రాజా పసేనది కోసలో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచుం – "యా సా, మహారాజ, సున్దరీ పరిబ్బాజికా; సా నో న దిస్సతీ"తి. "కత్థ పన తుమ్హే ఆసఙ్కథా"తి ? "జేతవనే, మహారాజా"తి. "తేన హి జేతవనం విచినథా"తి.

అథ ఖో తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా జేతవనం విచినిత్వా యథానిక్ఖిత్తం పరిఖాకూపా ఉద్ధరిత్వా మఞ్చకం ఆరోపేత్వా సావత్థిం పవేసేత్వా రథియాయ రథియం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా మనుస్సే ఉజ్ఝాపేసుం –

"పస్సథాయ్యా సమణానం సక్యపుత్తియానం కమ్మం! అలజ్జినో ఇమే సమణా సక్యపుత్తియా దుస్సీలా పాపధమ్మా ముసావాదినో అబ్రహ్మచారినో. ఇమే హి నామ ధమ్మచారినో సమచారినో బ్రహ్మచారినో సచ్చవాదినో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా పటిజానిస్సన్తి! నత్థి ఇమేసం సామఞ్ఞం, నత్థి ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. నట్ఠం ఇమేసం సామఞ్ఞం, నట్ఠం ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. కుతో ఇమేసం సామఞ్ఞం, కుతో ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం? అపగతా ఇమే సామఞ్ఞా, అపగతా ఇమే బ్రహ్మఞ్ఞా. కథఞ్హి నామ పురిసో పురిసకిచ్చం కరిత్వా ఇత్థిం జీవితా వోరోపేస్సతీ"తి!

తేన ఖో పన సమయేన సావత్థియం మనుస్సా భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసన్తి విహేసన్తి –

“అలజ్జినో ఇమే సమణా సక్యపుత్తియా దుస్సీలా పాపధమ్మా ముసావాదినో అబ్రహ్మచారినో . ఇమే హి నామ ధమ్మచారినో సమచారినో బ్రహ్మచారినో సచ్చవాదినో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా పటిజానిస్సన్తి! నత్థి ఇమేసం సామఞ్ఞం, నత్థి ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. నట్ఠం ఇమేసం సామఞ్ఞం, నట్ఠం ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. కుతో ఇమేసం సామఞ్ఞం, కుతో ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం? అపగతా ఇమే సామఞ్ఞా, అపగతా ఇమే బ్రహ్మఞ్ఞా. కథఞ్హి నామ పురిసో పురిసకిచ్చం కరిత్వా ఇత్థిం జీవితా వోరోపేస్సతీ”తి!

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఏతరహి, భన్తే, సావత్థియం మనుస్సా భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసన్తి విహేసన్తి – ‘అలజ్జినో ఇమే సమణా సక్యపుత్తియా దుస్సీలా పాపధమ్మా ముసావాదినో అబ్రహ్మచారినో. ఇమే హి నామ ధమ్మచారినో సమచారినో బ్రహ్మచారినో సచ్చవాదినో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా పటిజానిస్సన్తి. నత్థి ఇమేసం సామఞ్ఞం, నత్థి ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. నట్ఠం ఇమేసం సామఞ్ఞం, నట్ఠం ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం. కుతో ఇమేసం సామఞ్ఞం, కుతో ఇమేసం బ్రహ్మఞ్ఞం? అపగతా ఇమే సామఞ్ఞా, అపగతా ఇమే బ్రహ్మఞ్ఞా. కథఞ్హి నామ పురిసో పురిసకిచ్చం కరిత్వా ఇత్థిం జీవితా వోరోపేస్సతీ’”తి!

“నేసో, భిక్ఖవే, సద్దో చిరం భవిస్సతి సత్తాహమేవ భవిస్సతి. సత్తాహస్స అచ్చయేన అన్తరధాయిస్సతి. తేన హి, భిక్ఖవే, యే మనుస్సా భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసన్తి విహేసన్తి, తే తుమ్హే ఇమాయ గాథాయ పటిచోదేథ –

“‘అభూతవాదీ నిరయం ఉపేతి,
యో వాపి [యో చాపి (సీ. పీ. క.)] కత్వా న కరోమి చాహ;
ఉభోపి తే పేచ్చ సమా భవన్తి,
నిహీనకమ్మా మనుజా పరత్థా’”తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం పరియాపుణిత్వా యే మనుస్సా భిక్ఖూ దిస్వా అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసన్తి విహేసన్తి తే ఇమాయ గాథాయ పటిచోదేన్తి –

“అభూతవాదీ నిరయం ఉపేతి,
యో వాపి కత్వా న కరోమిచాహ;
ఉభోపి తే పేచ్చ సమా భవన్తి,
నిహీనకమ్మా మనుజా పరత్థా”తి.

మనుస్సానం ఏతదహోసి – “అకారకా ఇమే సమణా సక్యపుత్తియా. నయిమేహి కతం. సపన్తిమే సమణా సక్యపుత్తియా”తి. నేవ సో సద్దో చిరం అహోసి. సత్తాహమేవ అహోసి. సత్తాహస్స అచ్చయేన అన్తరధాయి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో ఏతదవోచుం –

"అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ సుభాసితం చిదం భన్తే భగవతా – 'నేసో, భిక్ఖవే, సద్దో చిరం భవిస్సతి. సత్తాహమేవ భవిస్సతి. సత్తాహస్స అచ్చయేన అన్తరధాయిస్సతీ'తి. అన్తరహితో సో, భన్తే, సద్దో"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"తుదన్తి వాచాయ జనా అసఞ్ఞతా,
సరేహి సఙ్గామగతంవ కుఞ్జరం;
సుత్వాన వాక్యం ఫరుసం ఉదీరితం,
అధివాసయే భిక్ఖు అదుట్ఠచిత్తో"తి. అట్ఠమం;

౯. ఉపసేనసుత్తం

౩౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో ఆయస్మతో ఉపసేనస్స వఙ్గన్తపుత్తస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, సత్థా చ మే భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో; స్వాక్ఖాతే చమ్హి ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో; సబ్రహ్మచారినో చ మే సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా; సీలేసు చమ్హి పరిపూరకారీ; సుసమాహితో చమ్హి ఏకగ్గచిత్తో; అరహా చమ్హి ఖీణాసవో; మహిద్ధికో చమ్హి మహానుభావో. భద్దకం మే జీవితం, భద్దకం మరణ"న్తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మతో ఉపసేనస్స వఙ్గన్తపుత్తస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యం జీవితం న తపతి, మరణన్తే న సోచతి;
స వే దిట్ఠపదో ధీరో, సోకమజ్ఝే న సోచతి.

"ఉచ్ఛిన్నభవతణ్హస్స , సన్తచిత్తస్స భిక్ఖునో;
విక్ఖీణో జాతిసంసారో, నత్థి తస్స పునబ్భవో"తి. నవమం;

౧౦. సారిపుత్తఉపసమసుత్తం

౪౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అత్తనో ఉపసమం పచ్చవేక్ఖమానో.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అత్తనో ఉపసమం పచ్చవేక్ఖమానం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఉపసన్తసన్తచిత్తస్స, నేత్తిచ్ఛిన్నస్స భిక్ఖునో;
విక్ఖీణో జాతిసంసారో, ముత్తో సో మారబన్ధనా”తి. దసమం;

మేఘియవగ్గో చతుత్థో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

మేఘియో ఉద్ధతా గోపాలో, యక్ఖో [జుణ్హా (సీ. స్యా. పీ.), జుణ్హం (క.)] నాగేన పఞ్చమం;
పిణ్డోలో సారిపుత్తో చ, సున్దరీ భవతి అట్ఠమం;
ఉపసేనో వఙ్గన్తపుత్తో, సారిపుత్తో చ తే దసాతి.

౫. సోణవగ్గో [మహావగ్గ (అట్ఠకథాయ సమేతి)]

౧. పియతరసుత్తం

౪౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో మల్లికాయ దేవియా సద్ధిం ఉపరిపాసాదవరగతో హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో మల్లికం దేవిం ఏతదవోచ – "అత్థి ను ఖో తే, మల్లికే, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో"తి?

"నత్థి ఖో మే, మహారాజ, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో. తుయ్హం పన, మహారాజ, అత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో"తి? "మయ్హమ్పి ఖో, మల్లికే, నత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో"తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో పాసాదా ఓరోహిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"ఇధాహం, భన్తే, మల్లికాయ దేవియా సద్ధిం ఉపరిపాసాదవరగతో మల్లికం దేవిం ఏతదవోచం – 'అత్థి ను ఖో తే, మల్లికే, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో'తి? ఏవం వుత్తే, మల్లికా దేవీ మం ఏతదవోచ – 'నత్థి ఖో మే, మహారాజ, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో. తుయ్హం పన, మహారాజ, అత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో'తి? ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, మల్లికం దేవిం ఏతదవోచం – 'మయ్హమ్పి ఖో, మల్లికే, నత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో'"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సబ్బా దిసా అనుపరిగమ్మ చేతసా,
నేవజ్ఝగా పియతరమత్తనా క్వచి;
ఏవం పియో పుథు అత్తా పరేసం,
తస్మా న హింసే పరమత్తకామో"తి. పఠమం;

౨. అప్పాయుకసుత్తం

౪౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా [పటిసల్లాణా (సీ.)] వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ అప్పాయుకా హి, భన్తే, భగవతో మాతా అహోసి, సత్తాహజాతే భగవతి భగవతో మాతా కాలమకాసి, తుసితం కాయం ఉపపజ్జీ"తి.

"ఏవమేతం, ఆనన్ద [ఏవమేతం ఆనన్ద ఏవమేతం ఆనన్ద (స్యా.)], అప్పాయుకా హి, ఆనన్ద, బోధిసత్తమాతరో హోన్తి. సత్తాహజాతేసు బోధిసత్తేసు బోధిసత్తమాతరో కాలం కరోన్తి, తుసితం కాయం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యే కేచి భూతా భవిస్సన్తి యే వాపి,
సబ్బే గమిస్సన్తి పహాయ దేహం;
తం సబ్బజానిం కుసలో విదిత్వా,
ఆతాపియో బ్రహ్మచరియం చరేయ్యా"తి. దుతియం;

౩. సుప్పబుద్ధకుట్ఠిసుత్తం

४३. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన రాజగహే సుప్పబుద్ధో నామ కుట్ఠీ అహోసి – మనుస్సదలిద్దో, మనుస్సకపణో , మనుస్సవరాకో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా మహతియా పరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేన్తో నిసిన్నో హోతి.

అద్దసా ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ తం మహాజనకాయం దూరతోవ సన్నిపతితం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "నిస్సంసయం ఖో ఏత్థ కిఞ్చి ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా భాజీయతి [భాజీయిస్సతి (సీ.)]. యంనూనాహం యేన సో మహాజనకాయో తేనుపసఙ్కమేయ్యం. అప్పేవ నామేత్థ కిఞ్చి ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా లభేయ్య"న్తి.

అథ ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ యేన సో మహాజనకాయో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ భగవన్తం మహతియా పరిసాయ పరివుతం ధమ్మం దేసేన్తం నిసిన్నం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "న ఖో ఏత్థ కిఞ్చి ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా భాజీయతి. సమణో అయం గోతమో పరిసతి ధమ్మం దేసేతి. యంనూనాహమ్పి ధమ్మం సుణేయ్య"న్తి. తత్థేవ ఏకమన్తం నిసీది – "అహమ్పి ధమ్మం సోస్సామీ"తి.

అథ ఖో భగవా సబ్బావన్తం పరిసం చేతసా చేతో పరిచ్చ మనసాకాసి "కో ను ఖో ఇధ భబ్బో ధమ్మం విఞ్ఞాతు"న్తి? అద్దసా ఖో భగవా సుప్పబుద్ధం కుట్ఠిం తస్సం పరిసాయం నిసిన్నం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "అయం ఖో ఇధ భబ్బో ధమ్మం విఞ్ఞాతు"న్తి. సుప్పబుద్ధం కుట్ఠిం ఆరబ్భ ఆనుపుబ్బిం కథం [ఆనుపుబ్బికథం (సీ.), అనుపుబ్బికథం (స్యా. పీ. క.)] కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సఙ్కిలేసం; నేక్ఖమ్మే [నేక్ఖమ్మే చ (సీ. స్యా. పీ.)] ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి సుప్పబుద్ధం కుట్ఠిం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం, సముదయం, నిరోధం, మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య, ఏవమేవ సుప్పబుద్ధస్స కుట్ఠిస్స తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – "యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం సబ్బం తం నిరోధధమ్మ"న్తి.

అథ ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థు సాసనే ఉట్ఠాయాసనా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ భగవన్తం ఏతదవోచ –

‘‘అభిక్కన్తం , భన్తే, అభిక్కతం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత’’న్తి.

అథ ఖో సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో అచిరపక్కన్తం సుప్పబుద్ధం కుట్ఠిం గావీ తరుణవచ్ఛా అధిపతిత్వా జీవితా వోరోపేసి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – ‘‘యో సో, భన్తే, సుప్పబుద్ధో నామ కుట్ఠీ భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో, సో కాలఙ్కతో. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో’’తి?

‘‘పణ్డితో, భిక్ఖవే, సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ; పచ్చపాది ధమ్మస్సానుధమ్మం; న చ మం ధమ్మాధికరణం విహేసేసి. సుప్పబుద్ధో, భిక్ఖవే, కుట్ఠీ తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’’తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ అహోసి – మనుస్సదలిద్దో, మనుస్సకపణో, మనుస్సవరాకో’’తి?

‘‘భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సుప్పబుద్ధో కుట్ఠీ ఇమస్మింయేవ రాజగహే సేట్ఠిపుత్తో అహోసి. సో ఉయ్యానభూమిం నియ్యన్తో అద్దస తగరసిఖిం [తగ్గరసిఖిం (క॰)] పచ్చేకబుద్ధం నగరం పిణ్డాయ పవిసన్తం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – ‘క్వాయం కుట్ఠీ కుట్ఠిచీవరేన విచరతీ’తి? నిట్ఠుభిత్వా అపసబ్యతో [అపబ్యామతో (స్యా॰ సం॰ ని॰ ౧.౨౫౯)] కరిత్వా పక్కామి. సో తస్స కమ్మస్స విపాకేన బహూని వస్ససతాని బహూని వస్ససహస్సాని బహూని వస్ససతసహస్సాని నిరయే పచ్చిత్థ. తస్సేవ కమ్మస్స విపాకావసేసేన ఇమస్మింయేవ రాజగహే కుట్ఠీ అహోసి మనుస్సదలిద్దో, మనుస్సకపణో, మనుస్సవరాకో. సో తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ సద్ధం సమాదియి సీలం సమాదియి సుతం సమాదియి చాగం సమాదియి పఞ్ఞం సమాదియి. సో తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ సద్ధం సమాదియిత్వా సీలం సమాదియిత్వా సుతం సమాదియిత్వా చాగం సమాదియిత్వా పఞ్ఞం సమాదియిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నో దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం. సో తత్థ అఞ్ఞే దేవే అతిరోచతి వణ్ణేన చేవ యససా చా’’తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

‘‘చక్ఖుమా విసమానీవ, విజ్జమానే పరక్కమే;
పణ్డితో జీవలోకస్మిం, పాపాని పరివజ్జయే’’తి. తతియం;

౪. కుమారకసుత్తం

౪౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా కుమారకా అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ జేతవనం మచ్ఛకే బాధేన్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో భగవా తే సమ్బహులే కుమారకే అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ జేతవనం మచ్ఛకే బాధేన్తే. దిస్వాన యేన తే కుమారకా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే కుమారకే ఏతదవోచ – "భాయథ వో, తుమ్హే కుమారకా, దుక్ఖస్స, అప్పియం వో దుక్ఖ"న్తి? "ఏవం, భన్తే, భాయామ మయం, భన్తే, దుక్ఖస్స , అప్పియం నో దుక్ఖ"న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సచే భాయథ దుక్ఖస్స, సచే వో దుక్ఖమప్పియం;
మాకత్థ పాపకం కమ్మం, ఆవి వా యది వా రహో.

"సచే చ పాపకం కమ్మం, కరిస్సథ కరోథ వా;
న వో దుక్ఖా పముత్యత్థి, ఉపేచ్చపి [ఉపచ్చపి (క॰), ఉప్పచ్చపి (?), ఉప్పతిత్వాపి ఇతి అత్థో] పలాయత"న్తి.
చతుత్థం;

౫. ఉపోసథసుత్తం

౪౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా తదహుపోసథే భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో నిసిన్నో హోతి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పఠమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం [చీవరం (సబ్బత్థ)] కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో పఠమో యామో; చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో; ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ"న్తి. ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీ అహోసి.

దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే మజ్ఝిమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో మజ్ఝిమో యామో; చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో; ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ"న్తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా తుణ్హీ అహోసి.

తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పచ్ఛిమే యామే, ఉద్ధస్తే అరుణే, నన్దిముఖియా రత్తియా ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి; నిక్ఖన్తో పచ్ఛిమో యామో; ఉద్ధస్తో అరుణో; నన్దిముఖీ రత్తి; చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో; ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ"న్తి. "అపరిసుద్ధా, ఆనన్ద, పరిసా"తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – "కం ను ఖో భగవా పుగ్గలం సన్ధాయ ఏవమాహ – 'అపరిసుద్ధా, ఆనన్ద, పరిసా'తి? అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సబ్బావన్తం భిక్ఖుసఙ్ఘం చేతసా చేతో పరిచ్చ

మనసాకాసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం దుస్సీలం పాపధమ్మం అసుచిం సఙ్కస్సరసమాచారం పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తం అసమణం సమణపటిఞ్ఞం అబ్రహ్మచారిం బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞం అన్తోపూతిం అవస్సుతం కసమ్బుజాతం మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స నిసిన్నం. దిస్వాన ఉట్ఠాయాసనా యేన సో పుగ్గలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పుగ్గలం ఏతదవోచ – "ఉట్ఠేహి, ఆవుసో, దిట్ఠోసి భగవతా; నత్థి తే భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవాసో"తి. ఏవం వుత్తే [అథ ఖో (సబ్బత్థ), చూళవ. ౩౮౩; అ. ని. ౮.౨౦ పస్సితబ్బం], సో పుగ్గలో తుణ్హీ అహోసి.

దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం ఏతదవోచ – "ఉట్ఠేహి, ఆవుసో, దిట్ఠోసి భగవతా; నత్థి తే భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవాసో"తి. దుతియమ్పి ఖో…పే… తతియమ్పి ఖో సో పుగ్గలో తుణ్హీ అహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం బాహాయం గహేత్వా బహిద్వారకోట్ఠకా నిక్ఖామేత్వా సూచిఘటికం దత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "నిక్ఖామితో, భన్తే, సో పుగ్గలో మయా. పరిసుద్ధా పరిసా. ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ"న్తి. "అచ్ఛరియం, మోగ్గల్లాన, అబ్భుతం, మోగ్గల్లాన! యావ బాహాగహణాపి నామ సో మోఘపురిసో ఆగమేస్సతీ"తి!

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "న దానాహం, భిక్ఖవే, ఇతో పరం [న దానాహం భిక్ఖవే అజ్జతగ్గే (అ. ని. ౮.౨౦)] ఉపోసథం కరిస్సామి, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసిస్సామి. తుమ్హేవ దాని, భిక్ఖవే, ఇతో పరం ఉపోసథం కరేయ్యాథ, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్యాథ. అట్ఠానమేతం, భిక్ఖవే, అనవకాసో యం తథాగతో అపరిసుద్ధాయ పరిసాయ ఉపోసథం కరేయ్య, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్య.

"అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ?

"మహాసముద్దో, భిక్ఖవే, అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో. యమ్పి [యం (సీ. స్యా. క.)], భిక్ఖవే, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో న ఆయతకేనేవ పపాతో; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి; అయం, భిక్ఖవే [అయమ్పి (సబ్బత్థ)], మహాసముద్దే దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి. యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం తం ఖిప్పమేవ [ఖిప్పఞ్ఞేవ (సీ.), ఖిప్పంయేవ (క.)] తీరం వాహేతి, థలం ఉస్సారేతి. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి, యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం తం ఖిప్పమేవ తీరం వాహేతి థలం ఉస్సారేతి; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ, తా మహాసముద్దం పత్వా [పత్తా (స్యా. పీ. క.)] జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని; ‘మహాసముద్దో’త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి. యమ్పి, భిక్ఖవే, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ తా మహాసముద్దం పత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘మహాసముద్దో’త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, యా చ లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి, యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి. యమ్పి, భిక్ఖవే , యా చ లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి, యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసమ్ముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే ఛట్ఠో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో బహురతనో అనేకరతనో. తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్గో మసారగల్లం. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో బహురతనో అనేకరతనో, తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్గో [లోహితఙ్కో (సీ. పీ.), లోహితకో (?)] మసారగల్లం; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో. తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమితిమిఙ్గలో [తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో (సీ. పీ., అ. ని. ౮.౧౯)] అసురా నాగా గన్ధబ్బా. సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా, ద్వియోజనసతికాపి అత్తభావా, తియోజనసతికాపి అత్తభావా, చతుయోజనసతికాపి అత్తభావా, పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో, తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమితిమిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా, సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా ద్వియోజనసతికాపి అత్తభావా…పే.… పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ మహాసముద్దే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ?

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో. యమ్పి, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న

ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యం మయా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం తం మమ సావకా జీవితహేతుపి నాతిక్కమన్తి. యమ్పి, భిక్ఖవే, మయా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం తం మమ సావకా జీవితహేతుపి నాతిక్కమన్తి; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి; యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం తం ఖిప్పమేవ తీరం వాహేతి, థలం ఉస్సారేతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యో సో పుగ్గలో దుస్సీలో పాపధమ్మో అసుచి సఙ్కస్సరసమాచారో పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తో అస్సమణో సమణపటిఞ్ఞో అబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞో అన్తోపూతి అవస్సుతో కసమ్బుజాతో, న తేన సఙ్ఘో సంవసతి; అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ సన్నిపతిత్వా ఉక్ఖిపతి. కిఞ్చాపి సో హోతి మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స నిసిన్నో, అథ ఖో సో ఆరకావ సఙ్ఘమ్హా, సఙ్ఘో చ తేన. యమ్పి, భిక్ఖవే, యో సో పుగ్గలో దుస్సీలో పాపధమ్మో అసుచి సఙ్కస్సరసమాచారో పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తో అస్సమణో సమణపటిఞ్ఞో అబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞో అన్తోపూతి అవస్సుతో కసమ్బుజాతో, న తేన సఙ్ఘో సంవసతి; ఖిప్పమేవ నం సన్నిపతిత్వా ఉక్ఖిపతి. కిఞ్చాపి సో హోతి మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స నిసిన్నో, అథ ఖో సో ఆరకావ సఙ్ఘమ్హా, సఙ్ఘో చ తేన; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ తా మహాసముద్దం పత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘మహాసముద్దో’త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారో వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా తే తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా [పబ్బజితా (క. సీ.)] జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘సమణా సక్యపుత్తియా’త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి. యమ్పి, భిక్ఖవే, చత్తారో వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా తే తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని , ‘సమణా సక్యపుత్తియా’త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యా చ లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి, యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, బహూ చేపి భిక్ఖూ అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయన్తి, న తేన నిబ్బానధాతుయా ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి. యమ్పి, భిక్ఖవే, బహూ చేపి భిక్ఖూ అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయన్తి, న తేన నిబ్బానధాతుయా ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో ఏకరసో విముత్తిరసో. యమ్పి, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో ఏకరసో విముత్తిరసో; అయం , భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఛట్ఠో

అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో బహురతనో అనేకరతనో, తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్గో మసారగల్లం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో బహురతనో అనేకరతనో; తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా, చత్తారో సమ్మప్పధానా, చత్తారో ఇద్ధిపాదా, పఞ్చిన్ద్రియాని, పఞ్చ బలాని, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో. యమ్పి, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో బహురతనో అనేకరతనో, తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా, చత్తారో సమ్మప్పధానా, చత్తారో ఇద్ధిపాదా, పఞ్చిన్ద్రియాని, పఞ్చ బలాని, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో, తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమితిమిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా, సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా ద్వియోజనసతికాపి అత్తభావా తియోజనసతికాపి అత్తభావా చతుయోజనసతికాపి అత్తభావా పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో, సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, సకదాగామి, సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అనాగామీ, అనాగామీఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అరహా, అరహత్తాయ పటిపన్నో [అరహత్తఫలసచ్ఛికిరియాయ (సీ.)]. యమ్పి, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో, తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో, సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, సకదాగామీ, సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అనాగామీ, అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అరహా, అరహత్తాయ పటిపన్నో; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఛన్నమతివస్సతి, వివటం నాతివస్సతి;
తస్మా ఛన్నం వివరేథ, ఏవం తం నాతివస్సతీ”తి. పఞ్చమం;

౬. సోణసుత్తం

౪౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకచ్చానో అవన్తీసు విహరతి కురరఘరే [కురురఘరే (స్యా. మహావ. ౨౫౭), కులఘరే (క.)] పవత్తే పబ్బతే. తేన ఖో పన సమయేన సోణో ఉపాసకో కుటికణ్ణో ఆయస్మతో మహాకచ్చానస్స ఉపట్ఠాకో హోతి.

అథ ఖో సోణస్స ఉపాసకస్స కుటికణ్ణస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “యథా యథా ఖో అయ్యో మహాకచ్చానో ధమ్మం దేసేతి నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం

సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య"న్తి.

అథ ఖో సోణో ఉపాసకో కుటికణ్ణో యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సోణో ఉపాసకో కుటికణ్ణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ –

"ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'యథా యథా ఖో అయ్యో మహాకచ్చానో ధమ్మం దేసేతి నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. పబ్బాజేతు మం, భన్తే , అయ్యో మహాకచ్చానో"తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహాకచ్చానో సోణం ఉపాసకం కుటికణ్ణం ఏతదవోచ – "దుక్కరం ఖో, సోణ, యావజీవం ఏకభత్తం ఏకసేయ్యం బ్రహ్మచరియం. ఇఙ్ఘ త్వం, సోణ, తత్థేవ ఆగారికభూతో సమానో బుద్ధానం సాసనం అనుయుఞ్జ కాలయుత్తం ఏకభత్తం ఏకసేయ్యం బ్రహ్మచరియ"న్తి. అథ ఖో సోణస్స ఉపాసకస్స కుటికణ్ణస్స యో అహోసి పబ్బజ్జాభిసఙ్ఖారో సో పటిపస్సమ్భి.

దుతియమ్పి ఖో...పే.... దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో సోణం ఉపాసకం కుటికణ్ణం ఏతదవోచ – "దుక్కరం ఖో, సోణ, యావజీవం ఏకభత్తం ఏకసేయ్యం బ్రహ్మచరియం. ఇఙ్ఘ త్వం, సోణ, తత్థేవ ఆగారికభూతో సమానో బుద్ధానం సాసనం అనుయుఞ్జ కాలయుత్తం ఏకభత్తం ఏకసేయ్యం బ్రహ్మచరియ"న్తి. దుతియమ్పి ఖో సోణస్స ఉపాసకస్స కుటికణ్ణస్స యో అహోసి పబ్బజ్జాభిసఙ్ఖారో సో పటిపస్సమ్భి.

తతియమ్పి ఖో సోణస్స ఉపాసకస్స కుటికణ్ణస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "యథా యథా ఖో అయ్యో మహాకచ్చానో ధమ్మం దేసేతి నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య"న్తి. తతియమ్పి ఖో సోణో ఉపాసకో కుటికణ్ణో యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సోణో ఉపాసకో కుటికణ్ణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ –

"ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'యథా యథా ఖో అయ్యో మహాకచ్చానో ధమ్మం దేసేతి నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. పబ్బాజేతు మం, భన్తే, అయ్యో మహాకచ్చానో"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో సోణం ఉపాసకం కుటికణ్ణం పబ్బాజేసి. తేన ఖో పన సమయేన అవన్తిదక్ఖిణాపథో [అవన్తి దక్ఖిణపథో (సీ.)] అప్పభిక్ఖుకో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో తిణ్ణం వస్సానం అచ్చయేన కిచ్ఛేన కసిరేన

తతో తతో దసవగ్గం భిక్ఖుసఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా ఆయస్మన్తం సోణం ఉపసమ్పాదేసి.

అథ ఖో ఆయస్మతో సోణస్స వస్సంవుట్ఠస్స [వస్సంవుత్థస్స (సీ. స్యా. కం. పీ.)] రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "న ఖో మే సో భగవా సమ్ముఖా దిట్ఠో, అపి చ సుతోయేవ మే సో భగవా – 'ఈదిసో చ ఈదిసో చా'తి. సచే మం ఉపజ్ఝాయో అనుజానేయ్య, గచ్ఛేయ్యాహం తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సోణో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సోణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ –

"ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'న ఖో మే సో భగవా సమ్ముఖా దిట్ఠో, అపి చ సుతోయేవ మే సో భగవా – ఈదిసో చ ఈదిసో చా'తి. సచే మం ఉపజ్ఝాయో అనుజానేయ్య, గచ్ఛేయ్యాహం తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి ( ) [(గచ్ఛేయ్యాహం భన్తే తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం, సచే మం ఉపజ్ఝాయో అనుజానాతీతి (మహావ. ౨౫౭)].

"సాధు సాధు, సోణ; గచ్ఛ త్వం, సోణ, తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం [సమాసమ్బుద్ధన్తి (సబ్బత్థ)]. దక్ఖిస్ససి త్వం, సోణ, తం భగవన్తం పాసాదికం పసాదనీయం సన్తిన్ద్రియం సన్తమానసం ఉత్తమదమథసమథమనుప్పత్తం దన్తం గుత్తం యతిన్ద్రియం నాగం. దిస్వాన మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం [ఫాసువిహారఞ్చ (సీ.)] పుచ్ఛ – 'ఉపజ్ఝాయో మే, భన్తే, ఆయస్మా మహాకచ్చానో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం [ఫాసువిహారఞ్చ (సీ.)] పుచ్ఛతీ'"తి.

"ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా సోణో ఆయస్మతో మహాకచ్చానస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సావత్థి తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సావత్థి జేతవనం అనాథపిణ్డికస్స ఆరామో, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి, ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సోణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఉపజ్ఝాయో మే, భన్తే, ఆయస్మా మహాకచ్చానో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం [ఫాసువిహారఞ్చ (సీ.)] పుచ్ఛతీ"తి.

"కచ్చి, భిక్ఖు, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చిసి అప్పకిలమథేన అద్ధానం ఆగతో, న చ పిణ్డకేన కిలన్తోసీ"తి? "ఖమనీయం భగవా, యాపనీయం భగవా, అప్పకిలమథేన చాహం, భన్తే, అద్ధానం ఆగతో, న పిణ్డకేన కిలన్తోమ్హీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "ఇమస్సానన్ద, ఆగన్తుకస్స భిక్ఖునో సేనాసనం పఞ్ఞాపేహీ"తి. అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – "యస్స ఖో మం భగవా ఆణాపేతి – 'ఇమస్సానన్ద, ఆగన్తుకస్స భిక్ఖునో సేనాసనం

పఞ్ఞాపేహీ'తి, ఇచ్ఛతి భగవా తేన భిక్ఖునా సద్ధిం ఏకవిహారే వత్థుం, ఇచ్ఛతి భగవా ఆయస్మతా సోణేన సద్ధిం ఏకవిహారే వత్థు"న్తి. యస్మిం విహారే భగవా విహరతి, తస్మిం విహారే ఆయస్మతో సోణస్స సేనాసనం పఞ్ఞాపేసి.

అథ ఖో భగవా బహుదేవ రత్తిం అబ్భోకాసే నిసజ్జాయ వీతినామేత్వా పాదే పక్ఖాలేత్వా విహారం పావిసి. ఆయస్మాపి ఖో సోణో బహుదేవ రత్తిం అబ్భోకాసే నిసజ్జాయ వీతినామేత్వా పాదే పక్ఖాలేత్వా విహారం పావిసి. అథ ఖో భగవా రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ ఆయస్మన్తం సోణం అజ్ఝేసి – "పటిభాతు తం భిక్ఖు ధమ్మో భాసితు"న్తి.

"ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా సోణో భగవతో పటిస్సుత్వా సోళస అట్ఠకవగ్గికాని సబ్బానేవ సరేన అభణి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మతో సోణస్స సరభఞ్ఞపరియోసానే అబ్భనుమోది – "సాధు సాధు, భిక్ఖు, సుగ్గహితాని తే, భిక్ఖు, సోళస అట్ఠకవగ్గికాని సుమనసికతాని సూపధారితాని, కల్యాణియాసి [కల్యాణియా చ (క॰), కల్యాణియా చాసి (?)] వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా. కతి వస్సోసి త్వం, భిక్ఖూ"తి? "ఏకవస్సో అహం భగవా"తి. "కిస్స పన త్వం , భిక్ఖు, ఏవం చిరం అకాసీ"తి? "చిరం దిట్ఠో [చిరదిట్ఠో (సీ॰)] మే, భన్తే, కామేసు ఆదీనవో; అపి చ సమ్బాధో ఘరావాసో బహుకిచ్చో బహుకరణీయో"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"దిస్వా ఆదీనవం లోకే, ఞత్వా ధమ్మం నిరూపధిం;
అరియో న రమతీ పాపే, పాపే న రమతీ సుచీ"తి. ఛట్ఠం;

౭. కఙ్ఖారేవతసుత్తం

౪౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా కఙ్ఖారేవతో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అత్తనో కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధిం పచ్చవేక్ఖమానో.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం కఙ్ఖారేవతం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అత్తనో కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధిం పచ్చవేక్ఖమానం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యా కాచి కఙ్ఖా ఇధ వా హురం వా,
సకవేదియా వా పరవేదియా వా;
యే ఝాయినో తా పజహన్తి సబ్బా,
ఆతాపినో బ్రహ్మచరియం చరన్తా"తి. సత్తమం;

౮. సఙ్ఘభేదసుత్తం

౪౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఆనన్దో తదహుపోసథే పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి.

అద్దసా ఖో దేవదత్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం రాజగహే పిణ్డాయ చరన్తం. దిస్వాన యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "అజ్జతగ్గే దానాహం, ఆవుసో ఆనన్ద, అఞ్ఞత్రేవ భగవతా అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసఙ్ఘా ఉపోసథం కరిస్సామి సఙ్ఘకమ్మాని చా"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో రాజగహే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసిం. అద్దసా ఖో మం, భన్తే, దేవదత్తో రాజగహే పిణ్డాయ చరన్తం. దిస్వాన యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం ఏతదవోచ – 'అజ్జతగ్గే దానాహం, ఆవుసో ఆనన్ద, అఞ్ఞత్రేవ భగవతా అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసఙ్ఘా ఉపోసథం కరిస్సామి సఙ్ఘకమ్మాని చా'తి. అజ్జ, భన్తే, దేవదత్తో సఙ్ఘం భిన్దిస్సతి, ఉపోసథఞ్చ కరిస్సతి సఙ్ఘకమ్మాని చా"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సుకరం సాధునా సాధు, సాధు పాపేన దుక్కరం [సుకరం సాధునా సాధుం, సాధుం పాపేన దుక్కరం (క.)];
పాపం పాపేన సుకరం, పాపమరియేహి దుక్కర"న్తి. అట్ఠమం;

౯. సధాయమానసుత్తం

౪౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా మాణవకా భగవతో అవిదూరే సధాయమానరూపా [సద్దాయమానరూపా (స్యా. పీ. అట్ఠకథాయం పాఠన్తరం), పధాయమానరూపా (క.), వధాయమానరూపా (క. సీ., క. అట్ఠ.), సద్ధాయమానరూపా (?), సద్ధుధాతుయా సధుధాతుయా వా సిద్ధమిదన్తి వేదితబ్బం] అతిక్కమన్తి. అద్దసా ఖో భగవా సమ్బహులే మాణవకే అవిదూరే సధాయమానరూపే అతిక్కన్తే.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"పరిముట్ఠా పణ్డితాభాసా, వాచాగోచరభాణినో;
యావిచ్ఛన్తి ముఖాయామం, యేన నీతా న తం విదూ"తి. నవమం;

౧౦. చూళపన్థకసుత్తం

౫౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా చూళపన్థకో [చుల్లపన్థకో (సీ.), చూలపన్థకో (పీ.)] భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం

ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం చూళపన్థకం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"ఠితేన కాయేన ఠితేన చేతసా,
తిట్ఠం నిసిన్నో ఉద వా సయానో;
ఏతం [ఏవం (క.)] సతిం భిక్ఖు అధిట్ఠహానో,
లభేథ పుబ్బాపరియం విసేసం;
లద్ధాన పుబ్బాపరియం విసేసం,
అదస్సనం మచ్చురాజస్స గచ్ఛే"తి. దసమం;

సోణవగ్గో [సోణథేరవగ్గో (స్యా. కం. క.) మహావగ్గో (అట్ఠకథాయ సమేతి)] పఞ్చమో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

పియో అప్పాయుకా కుట్ఠీ, కుమారకా ఉపోసథో;
సోణో చ రేవతో భేదో, సధాయ పన్థకేన చాతి.

౬. జచ్చన్ధవగ్గో

౧. ఆయుసఙ్ఖారోస్సజ్జనసుత్తం

౩౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. వేసాలియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "గణ్హాహి, ఆనన్ద, నిసీదనం. యేన చాపాలం [పావాలం (స్యా.)] చేతియం తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా"తి.

"ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా నిసీదనం ఆదాయ భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి. అథ ఖో భగవా యేన చాపాలం చేతియం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి –

"రమణీయా, ఆనన్ద, వేసాలీ; రమణీయం ఉదేనం చేతియం; రమణీయం గోతమకం చేతియం; రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం; రమణీయం బహుపుత్తం చేతియం; రమణీయం సారన్దదం చేతియం; రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి, ఆనన్ద , చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, సో ఆకఙ్ఖమానో ( ) [(ఆనన్ద) (క.)] కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా"తి.

ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే, ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే, నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – "తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం; తిట్ఠతు సుగతో కప్పం బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి, యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో . దుతియమ్పి ఖో…పే… తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి –

"రమణీయా, ఆనన్ద, వేసాలీ; రమణీయం ఉదేనం చేతియం; రమణీయం గోతమకం చేతియం; రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం; రమణీయం బహుపుత్తం చేతియం; రమణీయం సారన్దదం చేతియం; రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, సో ఆకఙ్ఖమానో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా"తి.

ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే, ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే, నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – "తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం; తిట్ఠతు సుగతో కప్పం బహుజనహితాయ

బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన”న్తి, యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “గచ్ఛ త్వం, ఆనన్ద, యస్సదాని కాలం మఞ్ఞసీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా అవిదూరే అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే నిసీది.

అథ ఖో మారో పాపిమా, అచిరపక్కన్తే ఆయస్మన్తే ఆనన్దే, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో మారో పాపిమా భగవన్తం ఏతదవోచ –

“పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో. భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖూ న సావకా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా [విసారదా పత్తయోగక్ఖేమా (అ॰ ని॰ ౮.౭౦), విసారదప్పత్తా యోగక్ఖేమా (సీ॰ పీ॰ క॰), విసారదప్పత్తా యోగక్ఖేమకామా (స్యా॰)] బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ’తి. ఏతరహి ఖో పన, భన్తే [సన్తి ఖో పన భన్తే ఏతరహి (సీ॰ పీ॰ సం॰ ని॰ ౫.౮౨౨)] భిక్ఖూ భగవతో సావకా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

“భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖునియో న సావికా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ’తి. ఏతరహి ఖో పన, భన్తే , భిక్ఖునియో భగవతో సావికా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

“భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఉపాసకా న సావకా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి

ఉత్తానీకరిస్సన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ'తి. ఏతరహి ఖో పన, భన్తే, ఉపాసకా భగవతో సావకా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

"భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – 'న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఉపాసికా న సావికా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ'తి. ఏతరహి ఖో పన, భన్తే, ఉపాసికా భగవతో సావికా వియత్తా వినీతా విసారదా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో.

"భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – 'న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఇదం బ్రహ్మచరియం న ఇద్ధఞ్చేవ భవిస్సతి ఫీతఞ్చ విత్థారికం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసిత'న్తి. ఏతరహి ఖో పన, భన్తే [తయిదం భన్తే (సం॰ ని॰ ౫.౮౨౨)], భగవతో బ్రహ్మచరియం ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ విత్థారికం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసితం. పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా; పరినిబ్బాతు సుగతో; పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో"తి.

ఏవం వుత్తే, భగవా మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచ – "అప్పోస్సుక్కో త్వం, పాపిమ, హోహి. న చిరం తథాగతస్స పరినిబ్బానం భవిస్సతి. ఇతో తిణ్ణం మాసానం అచ్చయేన తథాగతో పరినిబ్బాయిస్సతీ"తి.

అథ ఖో భగవా చాపాలే చేతియే సతో సమ్పజానో ఆయుసఙ్ఖారం ఓస్సజ్జి. ఓస్సట్ఠే చ భగవతా ఆయుసఙ్ఖారే మహాభూమిచాలో అహోసి భింసనకో లోమహంసో, దేవదున్దుభియో [దేవదుద్రభియో (క॰)] చ ఫలింసు.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"తులమతులఞ్చ సమ్భవం,
భవసఙ్ఖారమవస్సజి ముని;
అజ్ఝత్తరతో సమాహితో,
అభిన్ది కవచమివత్తసమ్భవ"న్తి. పఠమం;

౨. సత్తజటిలసుత్తం

౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో బహిద్వారకోట్ఠకే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

తేన ఖో పన సమయేన సత్త చ జటిలా, సత్త చ నిగణ్ఠా, సత్త చ అచేలకా, సత్త చ ఏకసాటకా, సత్త చ పరిబ్బాజకా, పరూళ్హకచ్ఛనఖలోమా ఖారివివిధమాదాయ [ఖారీవిధమాదాయ (క. సం. ని. ౧.౧౨౨; దీ. ని. ౧.౨౮౦)] భగవతో అవిదూరే అతిక్కమన్తి.

అద్దసా ఖో రాజా పసేనది కోసలో తే సత్త చ జటిలే, సత్త చ నిగణ్ఠే, సత్త చ అచేలకే, సత్త చ ఏకసాటకే, సత్త చ పరిబ్బాజకే , పరూళ్హకచ్ఛనఖలోమే ఖారివివిధమాదాయ భగవతో అవిదూరే అతిక్కమన్తే. దిస్వాన ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దక్ఖిణజాణుమణ్డలం పథవియం [పఠవియం (సీ. స్యా. పీ.)] నిహన్త్వా యేన తే సత్త చ జటిలా, సత్త చ నిగణ్ఠా, సత్త చ అచేలకా, సత్త చ ఏకసాటకా, సత్త చ పరిబ్బాజకా, తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం నామం సావేసి – “రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో; రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో; రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో”తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అచిరపక్కన్తేసు తేసు సత్తసు చ జటిలేసు, సత్తసు చ నిగణ్ఠేసు, సత్తసు చ అచేలకేసు, సత్తసు చ ఏకసాటకేసు, సత్తసు చ పరిబ్బాజకేసు, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “యే ఖో [యే చ ఖో (సీ.), యే చ తే (స్యా.), యే ను కేచి ఖో (పీ.), యే తే (సం. ని. ౧.౧౨౨), యే ను ఖో కేచి (?)] భన్తే, లోకే అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా ఏతే తేసం అఞ్ఞతరే”తి [అఞ్ఞతరాతి (సీ. క.), అఞ్ఞతరోతి (స్యా. పీ.)].

“దుజ్జానం ఖో ఏతం, మహారాజ, తయా గిహినా కామభోగినా పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తేన కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తేన మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయన్తేన జాతరూపరజతం సాదియన్తేన – ఇమే వా అరహన్తో, ఇమే వా అరహత్తమగ్గం సమాపన్నా”తి.

“సంవాసేన ఖో, మహారాజ, సీలం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా న ఇత్తరం [న ఇత్తరేన (స్యా. సీ. స్యా. అట్ఠ.)], మనసికరోతా నో అమనసికరోతా, పఞ్ఞవతా నో దుప్పఞ్ఞేన. సంవోహారేన ఖో, మహారాజ, సోచేయ్యం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా న ఇత్తరం, మనసికరోతా నో అమనసికరోతా, పఞ్ఞవతా నో దుప్పఞ్ఞేన. ఆపదాసు ఖో, మహారాజ, థామో వేదితబ్బో. సో చ ఖో దీఘేన అద్ధునా న ఇత్తరం, మనసికరోతా నో అమనసికరోతా, పఞ్ఞవతా నో దుప్పఞ్ఞేన. సాకచ్ఛాయ ఖో, మహారాజ, పఞ్ఞా వేదితబ్బా. సా చ ఖో దీఘేన అద్ధునా న ఇత్తరం, మనసికరోతా నో అమనసికరోతా, పఞ్ఞవతా నో దుప్పఞ్ఞేనా”తి .

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ సుభాసితం చిదం [సుభాసితమిదం (సం. ని. ౧.౧౨౨)], భన్తే, భగవతా – ‘దుజ్జానం ఖో ఏతం, మహారాజ, తయా గిహినా పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తేన కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తేన మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయన్తేన జాతరూపరజతం సాదియన్తేన – ఇమే వా అరహన్తో, ఇమే వా అరహత్తమగ్గం

సమాపన్నాతి. సంవాసేన ఖో, మహారాజ, సీలం వేదితబ్బం…పే.… సాకచ్ఛాయ ఖో, మహారాజ, పఞ్ఞా వేదితబ్బా. సా చ ఖో దీఘేన అద్ధునా న ఇత్తరం, మనసికరోతా నో అమనసికరోతా, పఞ్ఞవతా నో దుప్పఞ్ఞేనా"'తి.

"ఏతే, భన్తే, మమ పురిసా చోరా [చరా (సం॰ ని॰ ౧.౧౨౨)] ఓచరకా జనపదం ఓచరిత్వా గచ్ఛన్తి. తేహి పఠమం ఓచిణ్ణం అహం పచ్ఛా ఓసారిస్సామి [ఓతరిస్సామి (సీ॰ స్యా॰ పీ॰), ఓయాయిస్సామి (సీ॰ స్యా॰ అట్ఠ॰), ఓసాపయిస్సామి (సం॰ ని॰ ౧.౧౨౨)]. ఇదాని తే, భన్తే, తం రజోజల్లం పవాహేత్వా సున్హాతా సువిలిత్తా కప్పితకేసమస్సూ ఓదాతవత్థవసనా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారేస్సన్తీ" [చారియన్తి (స్యా॰)] తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"న వాయమేయ్య సబ్బత్థ, నాఞ్ఞస్స పురిసో సియా;
నాఞ్ఞం నిస్సాయ జీవేయ్య, ధమ్మేన న వణిం [వాణిం (సీ॰), వణీ (స్యా॰ పీ॰), వాణిజం (క॰)] చరే"తి.
దుతియం;

౩. పచ్చవేక్ఖణసుత్తం

౫౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా అత్తనో అనేకే పాపకే అకుసలే ధమ్మే పహీనే పచ్చవేక్ఖమానో నిసిన్నో హోతి, అనేకే చ కుసలే ధమ్మే భావనాపారిపూరిం గతే.

అథ ఖో భగవా [ఏతమత్థం విదిత్వా (సీ॰ క॰)] అత్తనో అనేకే పాపకే అకుసలే ధమ్మే పహీనే విదిత్వా అనేకే చ కుసలే ధమ్మే భావనాపారిపూరిం గతే [ఏతమత్థం విదిత్వా (సీ॰ క॰)] తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"అహు పుబ్బే తదా నాహు, నాహు పుబ్బే తదా అహు;
న చాహు న చ భవిస్సతి, న చేతరహి విజ్జతీ"తి. తతియం;

౪. పఠమనానాతిత్థియసుత్తం

౫౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అనన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "తం

జీవం తం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “హోతి తథాగతో పరం మరణా , ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి.

తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – “ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో”తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ, భన్తే, సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

“సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి...పే.... తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – ‘ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో’” తి.

“అఞ్ఞతిత్థియా, భిక్ఖవే, పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా; అత్థం న జానన్తి, అనత్థం న జానన్తి, ధమ్మం న జానన్తి, అధమ్మం న జానన్తి. తే అత్థం అజానన్తా అనత్థం అజానన్తా ధమ్మం అజానన్తా అధమ్మం అజానన్తా భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – ‘ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో’”తి.

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరో రాజా అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సో రాజా అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – ‘ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యావతకా సావత్థియా జచ్చన్ధా తే సబ్బే ఏకజ్ఝం సన్నిపాతేహీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, సో పురిసో తస్స రఞ్ఞో పటిస్సుత్వా యావతకా సావత్థియా జచ్చన్ధా తే సబ్బే గహేత్వా యేన సో రాజా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం రాజానం ఏతదవోచ – ‘సన్నిపాతితా ఖో తే, దేవ, యావతకా సావత్థియా జచ్చన్ధా’తి . ‘తేన హి, భణే, జచ్చన్ధానం హత్థిం దస్సేహీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, సో పురిసో తస్స రఞ్ఞో పటిస్సుత్వా జచ్చన్ధానం హత్థిం దస్సేసి.

“ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స సీసం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స కణ్ణం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స దన్తం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స సోణ్డం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స కాయం

దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స పాదం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స సత్థిం [పిట్ఠిం (స్యా.)] దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స నఙ్గుట్ఠం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి. ఏకచ్చానం జచ్చన్ధానం హత్థిస్స వాలధిం దస్సేసి – ‘ఏదిసో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’’’తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సో పురిసో జచ్చన్ధానం హత్థిం దస్సేత్వా యేన సో రాజా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం రాజానం ఏతదవోచ – ‘దిట్ఠో ఖో తేహి, దేవ, జచ్చన్ధేహి హత్థీ; యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ’తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సో రాజా యేన తే జచ్చన్ధా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే జచ్చన్ధే ఏతదవోచ – ‘దిట్ఠో వో, జచ్చన్ధా, హత్థీ’తి ? ‘ఏవం, దేవ, దిట్ఠో నో హత్థీ’తి. ‘వదేథ, జచ్చన్ధా, కీదిసో హత్థీ’తి?

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స సీసం దిట్ఠం అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి కుమ్భో’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స కణ్ణో దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి సుప్పో’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స దన్తో దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి ఖీలో’తి.

“యేహి , భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స సోణ్డో దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి నఙ్గలీసా’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స కాయో దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి కోట్ఠో’తి.

“యేహి , భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స పాదో దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి థూణో’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స సత్థి దిట్ఠో [పిట్ఠి దిట్ఠా (క. సీ. స్యా. పీ.), సత్థి దిట్ఠా (క. సీ.)] హోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి ఉదుక్ఖలో’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స నఙ్గుట్ఠం దిట్ఠం అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి ముసలో’తి.

“యేహి, భిక్ఖవే, జచ్చన్ధేహి హత్థిస్స వాలధి దిట్ఠో అహోసి, తే ఏవమాహంసు – ‘ఏదిసో, దేవ, హత్థీ సేయ్యథాపి సమ్మజ్జనీ’తి.

“తే ‘ఏదిసో హత్థీ, నేదిసో హత్థీ; నేదిసో హత్థీ, ఏదిసో హత్థీ’’’తి అఞ్ఞమఞ్ఞం ముట్ఠీహి సంసుమ్భింసు [సంయుజ్ఝింసు (క. సీ., స్యా. పీ.)]. తేన చ పన, భిక్ఖవే, సో రాజా అత్తమనో అహోసి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా. తే అత్థం న జానన్తి అనత్థం న జానన్తి, ధమ్మం న జానన్తి అధమ్మం న జానన్తి. తే అత్థం అజానన్తా అనత్థం అజానన్తా, ధమ్మం అజానన్తా అధమ్మం అజానన్తా భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – ‘ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో’”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఇమేసు కిర సజ్జన్తి, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా;
విగ్గయ్హ నం వివదన్తి, జనా ఏకఙ్గదస్సినో”తి. చతుత్థం;

౫. దుతియనానాతిత్థియసుత్తం

౫౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అసస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతో చ అసస్సతో చ [సస్సతో అసస్సతో (సీ.)] అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “నేవ సస్సతో నాసస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సయంకతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “పరంకతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సయంకతో చ పరంకతో చ [సయంకతో పరంకతో (సీ.)] అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అసయంకారో అపరంకారో [అసయంకారో చ అపరంకారో చ (స్యా. పీ.)] అధిచ్చసముప్పన్నో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అసస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతఞ్చ అసస్సతఞ్చ [సస్సతం అసస్సతం (సీ.)] సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “నేవ సస్సతం నాసస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సయంకతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవదిట్ఠినో – “పరంకతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సయంకతఞ్చ పరంకతఞ్చ [సయంకథం పరంకతం (సీ.)] సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా

ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అసయంకారం అపరంకారం అధిచ్చసముప్పన్నం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి.

తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – “ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో”తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ, భన్తే, సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

“సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘సస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి… పే॰… తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – ‘ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో’”తి.

“అఞ్ఞతిత్థియా, భిక్ఖవే, పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా; అత్థం న జానన్తి అనత్థం న జానన్తి, ధమ్మం న జానన్తి అధమ్మం న జానన్తి. తే అత్థం అజానన్తా అనత్థం అజానన్తా, ధమ్మం అజానన్తా అధమ్మం అజానన్తా భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – ‘ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో’”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఇమేసు కిర సజ్జన్తి, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా;
అన్తరావ విసీదన్తి, అప్పత్వావ తమోగధ”న్తి. పఞ్చమం;

౬. తతియనానాతిత్థియసుత్తం

౫౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “అసస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “సస్సతో చ అసస్సతో చ అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ”న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “నేవ సస్సతో నాసస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం

మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సయంకతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "పరంకతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సయంకతో చ పరంకతో చ అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అసయంకారో అపరంకారో అధిచ్చసముప్పన్నో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అసస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సస్సతఞ్చ అసస్సతఞ్చ సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "నేవ సస్సతం నాసస్సతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సయంకతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "పరంకతం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి . సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "సయంకతఞ్చ పరంకతఞ్చ సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి. సన్తి పనేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – "అసయంకారం అపరంకారం అధిచ్చసముప్పన్నం సుఖదుక్ఖం అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ"న్తి.

తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – "ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో"తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

"ఇధ, భన్తే, సమ్బహులా నానాతిత్థియసమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా సావత్థియం పటివసన్తి నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా నానాదిట్ఠినిస్సయనిస్సితా.

"సన్తేకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సస్సతో అత్తా చ లోకో చ, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ'న్తి … పే.… తే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – 'ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో'"తి.

"అఞ్ఞతిత్థియా, భిక్ఖవే, పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా. తే అత్థం న జానన్తి అనత్థం న జానన్తి, ధమ్మం న జానన్తి అధమ్మం న జానన్తి. తే అత్థం అజానన్తా అనత్థం అజానన్తా, ధమ్మం అజానన్తా అధమ్మం అజానన్తా భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి – 'ఏదిసో ధమ్మో, నేదిసో ధమ్మో; నేదిసో ధమ్మో, ఏదిసో ధమ్మో'"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అహఙ్కారపసుతాయం పజా, పరంకారూపసంహితా;
ఏతదేకే నాబ్భఞ్ఞంసు, న నం సల్లన్తి అద్దసుం.

“ఏతఞ్చ సల్లం పటికచ్చ [పటిగచ్చ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పస్సతో;
అహం కరోమీతి న తస్స హోతి;
పరో కరోతీతి న తస్స హోతి.

“మానుపేతా అయం పజా, మానగన్థా మానవినిబద్ధా [మానవినిబన్ధా (సీ.)];
దిట్ఠీసు సారమ్భకథా, సంసారం నాతివత్తతీ”తి. ఛట్ఠం;

౭. సుభూతిసుత్తం

౫౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సుభూతి భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అవితక్కం సమాధిం సమాపజ్జిత్వా.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సుభూతిం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ అవితక్కం సమాధిం సమాపన్నం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యస్స వితక్కా విధూపితా,
అజ్ఝత్తం సువికప్పితా అసేసా;
తం సఙ్గమతిచ్చ అరూపసఞ్ఞీ,
చతుయోగాతిగతో న జాతు మేతీ”తి [న జాతిమేతీతి (స్యా. పీ. అట్ఠ. పాఠన్తరం)]. సత్తమం;

౮. గణికాసుత్తం

౫౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన రాజగహే ద్వే పూగా అఞ్ఞతరిస్సా గణికాయ సారత్తా హోన్తి పటిబద్ధచిత్తా; భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం పాణీహిపి ఉపక్కమన్తి , లేడ్డూహిపి ఉపక్కమన్తి , దణ్డేహిపి ఉపక్కమన్తి, సత్థేహిపి ఉపక్కమన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసింసు. రాజగహే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ, భన్తే, రాజగహే ద్వే పూగా అఞ్ఞతరిస్సా గణికాయ సారత్తా పటిబద్ధచిత్తా; భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం పాణీహిపి ఉపక్కమన్తి, లేడ్డూహిపి ఉపక్కమన్తి, దణ్డేహిపి ఉపక్కమన్తి, సత్థేహిపి ఉపక్కమన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి మరణమత్తమ్పి దుక్ఖ”న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యఞ్చ పత్తం యఞ్చ పత్తబ్బం, ఉభయమేతం రజానుకిణ్ణం, ఆతురస్సానుసిక్ఖతో. యే చ సిక్ఖాసారా సీలబ్బతం జీవితం బ్రహ్మచరియం ఉపట్ఠానసారా, అయమేకో అన్తో. యే చ ఏవంవాదినో – ‘నత్థి కామేసు దోసో’తి, అయం దుతియో అన్తో. ఇచ్చేతే ఉభో అన్తా కటసివడ్ఢనా, కటసియో దిట్ఠిం వడ్ఢేన్తి. ఏతేతే ఉభో అన్తే అనభిఞ్ఞాయ ఓలీయన్తి ఏకే, అతిధావన్తి ఏకే. యే చ ఖో తే అభిఞ్ఞాయ తత్ర చ నాహేసుం, తేన చ నామఞ్ఞింసు, వట్టం తేసం నత్థి పఞ్ఞాపనాయా”తి. అట్ఠమం.

౯. ఉపాతిధావన్తిసుత్తం

౫౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి తేలప్పదీపేసు ఝాయమానేసు.

తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అధిపాతకా తేసు తేలప్పదీపేసు ఆపాతపరిపాతం అనయం ఆపజ్జన్తి, బ్యసనం ఆపజ్జన్తి [నత్థి సీహళపోత్థకే], అనయబ్యసనం ఆపజ్జన్తి [నత్థి సీహళపోత్థకే]. అద్దసా ఖో భగవా తే సమ్బహులే అధిపాతకే తేసు తేలప్పదీపేసు ఆపాతపరిపాతం అనయం ఆపజ్జన్తే, బ్యసనం ఆపజ్జన్తే, అనయబ్యసనం ఆపజ్జన్తే.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“ఉపాతిధావన్తి న సారమేన్తి,
నవం నవం బన్ధనం బ్రూహయన్తి;
పతన్తి పజ్జోతమివాధిపాతకా [… ధిపాతా (సీ. స్యా.)],
దిట్ఠే సుతే ఇతిహేకే నివిట్ఠా”తి. నవమం;

౧౦. ఉప్పజ్జన్తిసుత్తం

౬౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“యావకీవఞ్చ, భన్తే, తథాగతా లోకే నుప్పజ్జన్తి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తావ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా సక్కతా హోన్తి గరుకతా మానితా పూజితా అపచితా లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. యతో చ ఖో, భన్తే, తథాగతా లోకే ఉప్పజ్జన్తి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా అథ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అసక్కతా హోన్తి అగరుకతా

అమానితా అపూజితా అనపచితా న లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. భగవా యేవ [భగవా చేవ (స్యా.)] దాని, భన్తే, సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం, భిక్ఖుసఙ్ఘో చా"తి.

"ఏవమేతం , ఆనన్ద, యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, తథాగతా లోకే నుప్పజ్జన్తి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తావ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా సక్కతా హోన్తి గరుకతా మానితా పూజితా అపచితా లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. యతో చ ఖో, ఆనన్ద, తథాగతా లోకే ఉప్పజ్జన్తి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా అథ అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అసక్కతా హోన్తి అగరుకతా అమానితా అపూజితా అనపచితా న లాభినో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. తథాగతోవ [తథాగతో చేవ (స్యా.)] దాని సక్కతో హోతి గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో లాభీ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం, భిక్ఖుసఙ్ఘో చా"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"ఓభాసతి తావ సో కిమి,
యావ న ఉన్నమతే [ఉగ్గమతి (సీ.), ఉన్నమతి (స్యా.)] పభఙ్కరో;
(స) [( ) నత్థి సీ. స్యా. పోత్థకేసు] వేరోచనమ్హి ఉగ్గతే,
హతప్పభో హోతి న చాపి భాసతి.

"ఏవం ఓభాసితమేవ తక్కికానం [తిత్థియానం (సీ. స్యా. పీ.)],
యావ సమ్మాసమ్బుద్ధా లోకే నుప్పజ్జన్తి;
న తక్కికా సుజ్ఝన్తి న చాపి సావకా,
దుద్దిట్ఠీ న దుక్ఖా పముచ్చరే"తి. దసమం;

తస్సుద్దానం –

ఆయుజటిలవేక్ఖణా, తయో తిత్థియా సుభూతి;
గణికా ఉపాతి నవమో, ఉప్పజ్జన్తి చ తే దసాతి.

జచ్చన్ధవగ్గో ఛట్ఠో నిట్ఠితో.

౭. చూళవగ్గో

౧. పఠమలకుణ్డకభద్దియసుత్తం

౬౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం లకుణ్డకభద్దియం అనేకపరియాయేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి [సమాదాపేతి (?)] సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి.

అథ ఖో ఆయస్మతో లకుణ్డకభద్దియస్స ఆయస్మతా సారిపుత్తేన అనేకపరియాయేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సియమానస్స సమాదపియమానస్స సముత్తేజియమానస్స సమ్పహంసియమానస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చి.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం లకుణ్డకభద్దియం ఆయస్మతా సారిపుత్తేన అనేకపరియాయేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సియమానం సమాదపియమానం సముత్తేజియమానం సమ్పహంసియమానం అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముత్తం [విముత్తచిత్తం (?)].

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

> “ఉద్ధం అధో సబ్బధి విప్పముత్తో, అయంహమస్మీతి [అయమహమస్మీతి (సీ. స్యా. పీ.)] అనానుపస్సీ;
> ఏవం విముత్తో ఉదతారి ఓఘం, అతిణ్ణపుబ్బం అపునబ్భవాయా”తి. పఠమం;

౨. దుతియలకుణ్డకభద్దియసుత్తం

౬౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం లకుణ్డకభద్దియం సేఖం [సేక్ఖోతి (స్యా.), సేఖోతి (పీ.)] మఞ్ఞమానో భియ్యోసోమత్తాయ అనేకపరియాయేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆయస్మన్తం లకుణ్డకభద్దియం సేఖం మఞ్ఞమానం భియ్యోసోమత్తాయ అనేకపరియాయేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేన్తం సమాదపేన్తం సముత్తేజేన్తం సమ్పహంసేన్తం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

> “అచ్చేచ్ఛి [అచ్ఛేజ్జి (క. సీ.), అచ్ఛిజ్జి (క. సీ. స్యా.), అఛిజ్జి (క.)] వట్టం బ్యగా నిరాసం, విసుక్ఖా సరితా న సన్దతి;
> ఛిన్నం వట్టం న వత్తతి, ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా”తి. దుతియం;

౩. పఠమసత్తసుత్తం

౬౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సావత్థియా మనుస్సా యేభుయ్యేన కామేసు అతివేలం సత్తా ( ) [(హోన్తి) (బహూసు) అట్ఠకథాయ సంసన్దేతబ్బం] రత్తా గిద్ధా గధితా [గధితా (సీ.)] ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా సమ్మత్తకజాతా కామేసు విహరన్తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థియం పిణ్డాయ పావిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఇధ, భన్తే, సావత్థియా మనుస్సా యేభుయ్యేన కామేసు అతివేలం సత్తా రత్తా గిద్ధా గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా సమ్మత్తకజాతా కామేసు విహరన్తీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"కామేసు సత్తా కామసఙ్గసత్తా,
సంయోజనే వజ్జమపస్సమానా;
న హి జాతు సంయోజనసఙ్గసత్తా,
ఓఘం తరేయ్యుం విపులం మహన్త"న్తి. తతియం;

౪. దుతియసత్తసుత్తం

౬౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సావత్థియా మనుస్సా యేభుయ్యేన కామేసు సత్తా ( ) [(హోన్తి) (బహూసు) అట్ఠకథాయ సంసన్దేతబ్బం] రత్తా గిద్ధా గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా అన్ధీకతా సమ్మత్తకజాతా కామేసు విహరన్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో భగవా సావత్థియా తే మనుస్సే యేభుయ్యేన కామేసు సత్తే రత్తే గిద్ధే గధితే ముచ్ఛితే అజ్ఝోపన్నే అన్ధీకతే సమ్మత్తకజాతే కామేసు విహరన్తే.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"కామన్ధా జాలసఞ్ఛన్నా, తణ్హాఛదనఛాదితా;
పమత్తబన్ధునా బద్ధా, మచ్ఛావ కుమినాముఖే;
జరామరణమన్వేన్తి [జరామరణం గచ్ఛన్తి (సీ. స్యా.)], వచ్ఛో ఖీరపకోవ మాతర"న్తి. చతుత్థం;

౫. అపరలకుణ్డకభద్దియసుత్తం

౬౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా లకుణ్డకభద్దియో సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పిట్ఠితో పిట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం లకుణ్డకభద్దియం దూరతోవ సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పిట్ఠితో పిట్ఠితో ఆగచ్ఛన్తం దుబ్బణ్ణం దుద్దసికం ఓకోటిమకం యేభుయ్యేన భిక్ఖూనం పరిభూతరూపం . దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

"పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతం భిక్ఖుం దూరతోవ సమ్బహులానం భిక్ఖూనం పిట్ఠితో పిట్ఠితో ఆగచ్ఛన్తం దుబ్బణ్ణం దుద్దసికం ఓకోటిమకం యేభుయ్యేన భిక్ఖూనం పరిభూతరూప"న్తి? "ఏవం, భన్తే"తి.

"ఏసో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు మహిద్ధికో మహానుభావో. న చ సా సమాపత్తి సులభరూపా యా తేన భిక్ఖునా అసమాపన్నపుబ్బా. యస్స చత్థాయ [యస్సత్థాయ (సీ. క.)] కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"నేలఙ్గో సేతపచ్ఛాదో, ఏకారో వత్తతీ రథో;
అనీఘం పస్స ఆయన్తం, ఛిన్నసోతం అబన్ధన"న్తి. పఞ్చమం;

౬. తణ్హాసఙ్ఖయసుత్తం

౬౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞో [అఞ్ఞాతకోణ్డఞ్ఞో (సబ్బత్థ)] భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం పచ్చవేక్ఖమానో.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం పచ్చవేక్ఖమానం.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యస్స మూలం ఛమా నత్థి, పణ్ణా నత్థి కుతో లతా;
తం ధీరం బన్ధనా ముత్తం, కో తం నిన్దితుమరహతి;
దేవాపి నం పసంసన్తి, బ్రహ్మునాపి పసంసితో"తి. ఛట్ఠం;

౭. పపఞ్చఖయసుత్తం

౬౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా అత్తనో పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాపహానం పచ్చవేక్ఖమానో నిసిన్నో హోతి.

అథ ఖో భగవా అత్తనో పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాపహానం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యస్స పపఞ్చా ఠితి చ నత్థి,

సన్దానం పలిఘఞ్చ వీతివత్తో;
తం నిత్తణ్హం మునిం చరన్తం,
నావజానాతి సదేవకోపి లోకో”తి. సత్తమం;

౮. కచ్చానసుత్తం

౬౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహాకచ్చానో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ కాయగతాయ సతియా అజ్ఝత్తం పరిముఖం సూపట్ఠితాయ.

అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం అవిదూరే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ కాయగతాయ సతియా అజ్ఝత్తం పరిముఖం సూపట్ఠితాయ.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యస్స సియా సబ్బదా సతి,
సతతం కాయగతా ఉపట్ఠితా;
నో చస్స నో చ మే సియా,
న భవిస్సతి న చ మే భవిస్సతి;
అనుపుబ్బవిహారి తత్థ సో,
కాలేనేవ తరే విసత్తిక”న్తి. అట్ఠమం;

౯. ఉదపానసుత్తం

౬౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మల్లేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన థూణం [థూనం (సీ. స్యా. పీ.)] నామ మల్లానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో థూణేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో మల్లేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం థూణం అనుప్పత్తో”తి.( ) [(అథ ఖో తే థూణేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా) (?)] ఉదపానం తిణస్స చ భుసస్స చ యావ ముఖతో పూరేసుం – “మా తే ముణ్డకా సమణకా పానీయం అపంసూ”తి.

అథ ఖో భగవా మగ్గా ఓక్కమ్మ యేన రుక్ఖమూలం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఆనన్ద, ఏతమ్హా ఉదపానా పానీయం ఆహరా”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇదాని సో, భన్తే, ఉదపానో థూణేయ్యకేహి బ్రాహ్మణగహపతికేహి తిణస్స చ భుసస్స చ యావ ముఖతో పూరితో – ‘మా తే ముణ్డకా సమణకా పానీయం అపంసూ’”తి.

దుతియమ్పి ఖో…పే… తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఆనన్ద, ఏతమ్హా ఉదపానా పానీయం ఆహరా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా పత్తం గహేత్వా యేన సో ఉదపానో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సో ఉదపానో ఆయస్మన్తే ఆనన్దే ఉపసఙ్కమన్తే సబ్బం తం తిణఞ్చ భుసఞ్చ ముఖతో ఓవమిత్వా అచ్ఛస్స ఉదకస్స అనావిలస్స విప్పసన్నస్స యావ ముఖతో పూరితో విస్సన్దన్తో [విస్సన్దో (క.)] మఞ్ఞే అట్ఠాసి.

అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, తథాగతస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా! అయఞ్హి సో ఉదపానో మయి ఉపసఙ్కమన్తే సబ్బం తం తిణఞ్చ భుసఞ్చ ముఖతో ఓవమిత్వా అచ్ఛస్స ఉదకస్స అనావిలస్స విప్పసన్నస్స యావ ముఖతో పూరితో విస్సన్దన్తో మఞ్ఞే ఠితో”తి!! పత్తేన పానీయం ఆదాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే, తథాగతస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా! అయఞ్హి సో, భన్తే, ఉదపానో మయి ఉపసఙ్కమన్తే సబ్బం తం తిణఞ్చ భుసఞ్చ ముఖతో ఓవమిత్వా అచ్ఛస్స ఉదకస్స అనావిలస్స విప్పసన్నస్స యావ ముఖతో పూరితో విస్సన్దన్తో మఞ్ఞే అట్ఠాసి!! పివతు భగవా పానీయం, పివతు సుగతో పానీయ”న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“కిం కయిరా ఉదపానేన,
ఆపా చే సబ్బదా సియుం;
తణ్హాయ మూలతో ఛేత్వా,
కిస్స పరియేసనం చరే”తి. నవమం;

౧౦. ఉతేనసుత్తం

౨౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞో ఉతేనస్స [ఉదేనస్స (సీ. స్యా. పీ.)] ఉయ్యానగతస్స అన్తేపురం దడ్ఢం హోతి, పఞ్చ చ ఇత్థిసతాని [పఞ్చ ఇత్థిసతాని (సీ. స్యా. పీ.)] కాలఙ్కతాని హోన్తి సామావతీపముఖాని.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కోసమ్బిం పిణ్డాయ పావిసింసు. కోసమ్బియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ, భన్తే, రఞ్ఞో ఉతేనస్స ఉయ్యానగతస్స అన్తేపురం దడ్ఢం, పఞ్చ చ ఇత్థిసతాని కాలఙ్కతాని సామావతీపముఖాని. తాసం, భన్తే, ఉపాసికానం కా గతి కో అభిసమ్పరాయో”తి?

“సన్తేత్థ, భిక్ఖవే, ఉపాసికాయో సోతాపన్నా, సన్తి సకదాగామినియో, సన్తి అనాగామినియో. సబ్బా తా, భిక్ఖవే, ఉపాసికాయో అనిప్ఫలా కాలఙ్కతా”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“మోహసమ్బన్ధనో లోకో, భబ్బరూపోవ దిస్సతి;

ఉపధిబన్ధనో [ఉపధిసమ్బన్ధనో (క. సీ.)] బాలో, తమసా పరివారితో;

సస్సతోరివ [సస్సతి వియ (క. సీ.)] ఖాయతి, పస్సతో నత్థి కిఞ్చన”న్తి. దసమం;

తస్సుద్దానం –

ద్వే భద్దియా ద్వే చ సత్తా, లకుణ్డకో తణ్హాఖయో;

పపఞ్చఖయో చ కచ్చానో, ఉదపానఞ్చ ఉతేనోతి.

చూళవగ్గో [చుల్లవగ్గో (సీ.), చూలవగ్గో (పీ.)] సత్తమో నిట్ఠితో.

౮. పాటలిగామియవగ్గో

౧. పఠమనిబ్బానపటిసంయుత్తసుత్తం

౭౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తేధ భిక్ఖూ [తే చ భిక్ఖూ (సీ. స్యా. పీ. తదట్ఠకథాపి ఓలోకేతబ్బా)] అట్ఠిం కత్వా [అట్ఠీకత్వా (సీ. స్యా.), అట్ఠికత్వా (పీ.)] మనసి కత్వా సబ్బం చేతసో [సబ్బం చేతసా (ఇతిపి అఞ్ఞసుత్తేసు)] సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"అత్థి, భిక్ఖవే, తదాయతనం, యత్థ నేవ పథవీ, న ఆపో, న తేజో, న వాయో, న ఆకాసానఞ్చాయతనం, న విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం, న ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం, న నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం, నాయం లోకో, న పరలోకో, న ఉభో చన్దిమసూరియా. తత్రాపాహం, భిక్ఖవే, నేవ ఆగతిం వదామి , న గతిం, న ఠితిం, న చుతిం, న ఉపపత్తిం; అప్పతిట్ఠం, అప్పవత్తం, అనారమ్మణమేవేతం. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా"తి. పఠమం.

౨. దుతియనిబ్బానపటిసంయుత్తసుత్తం

౭౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తేధ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బం చేతసో సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"దుద్దసం అనతం నామ, న హి సచ్చం సుదస్సనం;
పటివిద్ధా తణ్హా జానతో, పస్సతో నత్థి కిఞ్చన"న్తి. దుతియం;

౩. తతియనిబ్బానపటిసంయుత్తసుత్తం

౭౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తేధ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా, మనసి కత్వా, సబ్బం చేతసో సమన్నాహరిత్వా, ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"అత్థి, భిక్ఖవే, అజాతం అభూతం అకతం అసఙ్ఖతం. నో చేతం, భిక్ఖవే, అభవిస్స అజాతం అభూతం అకతం అసఙ్ఖతం, నయిధ జాతస్స భూతస్స కతస్స సఙ్ఖతస్స నిస్సరణం పఞ్ఞాయేథ. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి అజాతం

అభూతం అకతం అసఙ్ఖతం, తస్మా జాతస్స భూతస్స కతస్స సఙ్ఖతస్స నిస్సరణం పఞ్ఞాయతీ"తి. తతియం.

౪. చతుత్థనిబ్బానపటిసంయుత్తసుత్తం

౭౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తేధ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బం చేతసో సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"నిస్సితస్స చలితం, అనిస్సితస్స చలితం నత్థి. చలితే అసతి పస్సద్ధి, పస్సద్ధియా సతి నతి న హోతి. నతియా అసతి ఆగతిగతి న హోతి. ఆగతిగతియా అసతి చుతూపపాతో న హోతి. చుతూపపాతే అసతి నేవిధ న హురం న ఉభయమన్తరేన [న ఉభయమన్తరే (సబ్బత్థ) మ॰ ని॰ ౩.౩౯౩; సం॰ ని॰ ౪.౮౭ పస్సితబ్బం]. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా"తి. చతుత్థం.

౫. చున్దసుత్తం

౭౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మల్లేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన పావా తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా పావాయం విహరతి చున్దస్స కమ్మారపుత్తస్స అమ్బవనే.

అస్సోసి ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో – "భగవా కిర మల్లేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పావం అనుప్పత్తో పావాయం విహరతి మయ్హం అమ్బవనే"తి. అథ ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో చున్దం కమ్మారపుత్తం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. అథ ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా పహూతఞ్చ సూకరమద్దవం భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – "కాలో, భన్తే, నిట్ఠితం భత్త"న్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన చున్దస్స కమ్మారపుత్తస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా చున్దం కమ్మారపుత్తం ఆమన్తేసి – "యం తే, చున్ద, సూకరమద్దవం పటియత్తం తేన మం పరివిస, యం పనఞ్ఞం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియత్తం తేన భిక్ఖుసఙ్ఘం పరివిసా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో భగవతో పటిస్సుత్వా యం అహోసి సూకరమద్దవం పటియత్తం తేన భగవన్తం పరివిసి; యం పనఞ్ఞం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియత్తం తేన భిక్ఖుసఙ్ఘం పరివిసి.

అథ ఖో భగవా చున్దం కమ్మారపుత్తం ఆమన్తేసి – “యం తే, చున్ద, సూకరమద్దవం అవసిట్ఠం తం సోబ్భే నిఖణాహి. నాహం తం, చున్ద, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ యస్స తం పరిభుత్తం సమ్మా పరిణామం గచ్ఛేయ్య అఞ్ఞత్ర తథాగతస్సా”తి [అఞ్ఞత్ర తథాగతేనాతి (క. సీ.)]. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో చున్దో కమ్మారపుత్తో భగవతో పటిస్సుత్వా యం అహోసి సూకరమద్దవం అవసిట్ఠం తం సోబ్భే నిఖణిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో చున్దం కమ్మారపుత్తం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

అథ ఖో భగవతో చున్దస్స కమ్మారపుత్తస్స భత్తం భుత్తావిస్స ఖరో ఆబాధో ఉప్పజ్జి. లోహితపక్ఖన్దికా పబాళ్హా [బాళ్హా (సీ. స్యా. పీ.)] వేదనా వత్తన్తి మారణన్తికా. తత్ర సుదం భగవా సతో సమ్పజానో అధివాసేసి అవిహఞ్ఞమానో. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఆయామానన్ద, యేన కుసినారా తేనుపసఙ్కమిస్సామా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి.

“చున్దస్స భత్తం భుఞ్జిత్వా, కమ్మారస్సాతి మే సుతం;
ఆబాధం సమ్ఫుసీ ధీరో, పబాళ్హం మారణన్తికం.

“భుత్తస్స చ సూకరమద్దవేన, బ్యాధిప్పబాళ్హో ఉదపాది సత్థునో;
విరిచ్చమానో [విరిఞ్చమానో (?) విరేచమానో (దీ. ని. ౨.౧౯౦)] భగవా అవోచ, ‘గచ్ఛామహం కుసినారం నగర’”న్తి.

అథ ఖో భగవా మగ్గా ఓక్కమ్మ యేన అఞ్ఞతరం రుక్ఖమూలం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఆనన్ద, చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేహి; కిలన్తోస్మి, ఆనన్ద, నిసీదిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేసి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఆనన్ద, పానీయం ఆహర; పిపాసితోస్మి, ఆనన్ద, పివిస్సామీ”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇదాని, భన్తే, పఞ్చమత్తాని సకటసతాని అతిక్కన్తాని. తం చక్కచ్ఛిన్నం ఉదకం పరిత్తం లుళితం ఆవిలం సన్దతి. అయం, భన్తే, కుకుట్ఠా [కకుత్థా (సీ.), కుకుటా (స్యా.), కకుధా (దీ. ని. ౨.౧౯౧)] నదీ అవిదూరే అచ్ఛోదకా సాతోదకా సీతోదకా సేతోదకా సుపతిత్థా రమణీయా. ఏత్థ భగవా పానీయఞ్చ పివిస్సతి గత్తాని చ సీతీకరిస్సతీ”తి [సీతిం కరిస్సతీతి (సీ.), సీతం కరిస్సతీతి (స్యా. పీ. క.)].

దుతియమ్పి ఖో…పే.… తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఆనన్ద, పానీయం ఆహర; పిపాసితోస్మి, ఆనన్ద, పివిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా పత్తం గహేత్వా యేన సా నదీ తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సా నదీ చక్కచ్ఛిన్నా పరిత్తా లుళితా ఆవిలా సన్దమానా ఆయస్మన్తే ఆనన్దే ఉపసఙ్కమన్తే అచ్ఛా విప్పసన్నా అనావిలా సన్దతి.

అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, తథాగతస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా! అయఞ్హి సా నదీ చక్కచ్ఛిన్నా పరిత్తా లుళితా ఆవిలా సన్దమానా మయి ఉపసఙ్కమన్తే అచ్ఛా విప్పసన్నా అనావిలా సన్దతీ”తి!! పత్తేన పానీయం ఆదాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే, తథాగతస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా! అయఞ్హి సా, భన్తే, నదీ చక్కచ్ఛిన్నా పరిత్తా లుళితా ఆవిలా సన్దమానా మయి ఉపసఙ్కమన్తే అచ్ఛా విప్పసన్నా అనావిలా సన్దతి!! పివతు భగవా పానీయం , పివతు సుగతో పానీయ”న్తి.

అథ ఖో భగవా పానీయం అపాయి [అపాసి (సీ.)]. అథ ఖో భగవా మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన కుకుట్ఠా నదీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా కుకుట్ఠం నదిం అజ్ఝోగాహేత్వా న్హత్వా చ పివిత్వా చ పచ్చుత్తరిత్వా యేన అమ్బవనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం చున్దకం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, చున్దక, చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేహి; కిలన్తోస్మి, చున్దక, నిపజ్జిస్సామీ”తి . “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా చున్దకో భగవతో పటిస్సుత్వా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేసి. అథ ఖో భగవా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేసి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. ఆయస్మా పన చున్దకో తత్థేవ భగవతో పురతో నిసీది.

“గన్త్వాన బుద్ధో నదికం కుకుట్ఠం,
అచ్ఛోదకం సాతుదకం [సాతోదకం (సబ్బత్థ)] విప్పసన్నం;
ఓగాహి సత్థా సుకిలన్తరూపో,
తథాగతో అప్పటిమోధ లోకే.

“న్హత్వా చ పివిత్వా చుదతారి [న్హత్వా చ ఉత్తరి (క.)] సత్థా,
పురక్ఖతో భిక్ఖుగణస్స మజ్ఝే;
సత్థా పవత్తా భగవా ఇధ ధమ్మే,
ఉపాగమి అమ్బవనం మహేసి;
ఆమన్తయి చున్దకం నామ భిక్ఖుం,
చతుగ్గుణం సన్థర [పత్థర (సీ. పీ.)] మే నిపజ్జం.

“సో చోదితో భావితత్తేన చున్దో,
చతుగ్గుణం సన్థరి [పత్థరి (సీ. పీ.)] ఖిప్పమేవ;
నిపజ్జి సత్థా సుకిలన్తరూపో,
చున్దోపి తత్థ పముఖే నిసీదీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “సియా ఖో , పనానన్ద, చున్దస్స కమ్మారపుత్తస్స కోచి విప్పటిసారం ఉపదహేయ్య – ‘తస్స తే, ఆవుసో చున్ద, అలాభా, తస్స తే దుల్లద్ధం యస్స తే తథాగతో పచ్ఛిమం పిణ్డపాతం భుఞ్జిత్వా పరినిబ్బుతో’తి. చున్దస్సానన్ద, కమ్మారపుత్తస్స ఏవం విప్పటిసారో పటివినోదేతబ్బో –

‘‘‘తస్స తే, ఆవుసో చున్ద, లాభా, తస్స తే సులద్ధం యస్స తే తథాగతో పచ్ఛిమం పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జిత్వా పరినిబ్బుతో. సమ్ముఖా మేతం, ఆవుసో చున్ద, భగవతో సుతం, సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – ద్వేమే పిణ్డపాతా సమసమఫలా సమసమవిపాకా అతివియ అఞ్ఞేహి పిణ్డపాతేహి మహప్ఫలతరా చ మహానిసంసతరా చ. కతమే ద్వే? యఞ్చ పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జిత్వా తథాగతో అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుజ్ఝతి, యఞ్చ పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జిత్వా అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయతి. ఇమే ద్వే పిణ్డపాతా సమసమఫలా సమసమవిపాకా అతివియ అఞ్ఞేహి పిణ్డపాతేహి మహప్ఫలతరా చ మహానిసంసతరా చ.

‘‘‘ఆయుసంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచితం, వణ్ణసంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచితం, సుఖసంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచితం, సగ్గసంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచితం, యససంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచితం, ఆధిపతేయ్యసంవత్తనికం ఆయస్మతా చున్దేన కమ్మారపుత్తేన కమ్మం ఉపచిత’న్తి. చున్దస్సానన్ద, కమ్మారపుత్తస్స ఏవం విప్పటిసారో పటివినోదేతబ్బో’’తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

‘‘దదతో పుఞ్ఞం పవడ్ఢతి,
సంయమతో వేరం న చీయతి;
కుసలో చ జహాతి పాపకం,
రాగదోసమోహక్ఖయా సనిబ్బుతో’’తి [పరినిబ్బుతోతి (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)]. పఞ్చమం;

౬. పాటలిగామియసుత్తం

౭౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మగధేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన పాటలిగామో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో పాటలిగామియా [పాటలిగామికా (దీ॰ ని॰ ౨.౧౪౮)] ఉపాసకా – ‘‘భగవా కిర మగధేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పాటలిగామం అనుప్పత్తో’’తి. అథ ఖో పాటలిగామియా ఉపాసకా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో పాటలిగామియా ఉపాసకా భగవన్తం ఏతదవోచుం – ‘‘అధివాసేతు నో, భన్తే, భగవా ఆవసథాగార’’న్తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో పాటలిగామియా ఉపాసకా భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేనావసథాగారం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సబ్బసన్థరిం ఆవసథాగారం సన్థరిత్వా ఆసనాని పఞ్ఞాపేత్వా ఉదకమణికం పతిట్ఠాపేత్వా తేలప్పదీపం ఆరోపేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో పాటలిగామియా ఉపాసకా భగవన్తం ఏతదవోచుం – ‘‘సబ్బసన్థరిసన్థతం [సబ్బసన్థరిం సన్థతం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)], భన్తే, ఆవసథాగారం; ఆసనాని పఞ్ఞత్తాని; ఉదకమణికో పతిట్ఠాపితో [ఉదకమణికం పతిట్ఠాపితం (స్యా॰)] తేలప్పదీపో ఆరోపితో. యస్సదాని, భన్తే, భగవా కాలం మఞ్ఞతీ’’తి.

అథ ఖో భగవా నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన ఆవసథాగారం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పాదే పక్ఖాలేత్వా ఆవసథాగారం పవిసిత్వా మజ్ఝిమం థమ్భం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది. భిక్ఖుసఙ్ఘోపి ఖో పాదే పక్ఖాలేత్వా ఆవసథాగారం పవిసిత్వా పచ్ఛిమం భిత్తిం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా. పాటలిగామియాపి ఖో ఉపాసకా పాదే పక్ఖాలేత్వా ఆవసథాగారం పవిసిత్వా పురత్థిమం భిత్తిం నిస్సాయ పచ్ఛిమాభిముఖా నిసీదింసు భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా. అథ ఖో భగవా పాటలిగామియే ఉపాసకే ఆమన్తేసి –

"పఞ్చిమే, గహపతయో, ఆదీనవా దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా. కతమే పఞ్చ? ఇధ, గహపతయో, దుస్సీలో సీలవిపన్నో పమాదాధికరణం మహతిం భోగజానిం నిగచ్ఛతి. అయం పఠమో ఆదీనవో దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా.

"పున చపరం, గహపతయో, దుస్సీలస్స సీలవిపన్నస్స పాపకో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛతి. అయం దుతియో ఆదీనవో దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా.

"పున చపరం, గహపతయో, దుస్సీలో సీలవిపన్నో యఞ్ఞదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమతి – యది ఖత్తియపరిసం, యది బ్రాహ్మణపరిసం, యది గహపతిపరిసం, యది సమణపరిసం – అవిసారదో ఉపసఙ్కమతి మఙ్కుభూతో. అయం తతియో ఆదీనవో దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా.

"పున చపరం, గహపతయో, దుస్సీలో సీలవిపన్నో సమ్మూళ్హో కాలం కరోతి. అయం చతుత్థో ఆదీనవో దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా.

"పున చపరం, గహపతయో, దుస్సీలో సీలవిపన్నో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. అయం పఞ్చమో ఆదీనవో దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా. ఇమే ఖో, గహపతయో, పఞ్చ ఆదీనవా దుస్సీలస్స సీలవిపత్తియా.

"పఞ్చిమే, గహపతయో, ఆనిసంసా సీలవతో సీలసమ్పదాయ. కతమే పఞ్చ? ఇధ, గహపతయో, సీలవా సీలసమ్పన్నో అప్పమాదాధికరణం మహన్తం భోగక్ఖన్ధం అధిగచ్ఛతి. అయం పఠమో ఆనిసంసో సీలవతో సీలసమ్పదాయ.

"పున చపరం, గహపతయో, సీలవతో సీలసమ్పన్నస్స కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛతి. అయం దుతియో ఆనిసంసో సీలవతో సీలసమ్పదాయ.

"పున చపరం, గహపతయో, సీలవా సీలసమ్పన్నో యఞ్ఞదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమతి – యది ఖత్తియపరిసం , యది బ్రాహ్మణపరిసం, యది గహపతిపరిసం, యది సమణపరిసం – విసారదో ఉపసఙ్కమతి అమఙ్కుభూతో. అయం తతియో ఆనిసంసో సీలవతో సీలసమ్పదాయ.

"పున చపరం, గహపతయో, సీలవా సీలసమ్పన్నో అసమ్మూళ్హో కాలఙ్కరోతి. అయం చతుత్థో ఆనిసంసో సీలవతో సీలసమ్పదాయ.

“పున చపరం, గహపతయో, సీలవా సీలసమ్పన్నో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. అయం పఞ్చమో ఆనిసంసో సీలవతో సీలసమ్పదాయ. ఇమే ఖో, గహపతయో, పఞ్చ ఆనిసంసా సీలవతో సీలసమ్పదాయా”తి.

అథ ఖో భగవా పాటలిగామియే ఉపాసకే బహుదేవ రత్తిం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉయ్యోజేసి – “అభిక్కన్తా ఖో, గహపతయో, రత్తి; యస్సదాని తుమ్హే కాలం మఞ్ఞథా”తి. [“ఏవం భన్తే“తి ఖోపాటలిగామియా ఉపాసకా భగవతో పటిస్సుత్వా (మహావ. ౨౮౭; దీ. ని. ౨.౧౫౧)] అథ ఖో పాటలిగామియా ఉపాసకా భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా [“ఏవం భన్తే“తి ఖోపాటలిగామియా ఉపాసకా భగవతో పటిస్సుత్వా (మహావ. ౨౮౭; దీ. ని. ౨.౧౫౧)] ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు. అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తేసు పాటలిగామియేసు ఉపాసకేసు సుఞ్ఞాగారం పావిసి.

తేన ఖో పన సమయేన సునిధవస్సకారా [సునీధవస్సకారా (సీ. స్యా. పీ.)] మగధమహామత్తా పాటలిగామే నగరం మాపేన్తి వజ్జీనం పటిబాహాయ. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా దేవతాయో సహస్ససహస్సేవ [సహస్సేవ (స్యా. క.), సహస్సస్సేవ (పీ.)] పాటలిగామే వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి. యస్మిం పదేసే మహేసక్ఖా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి మహేసక్ఖానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే మజ్ఝిమా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి మజ్ఝిమానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే నీచా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి నీచానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం.

అద్దసా ఖో భగవా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన తా దేవతాయో సహస్ససహస్సేవ పాటలిగామే వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తియో. యస్మిం పదేసే మహేసక్ఖా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి, మహేసక్ఖానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే మజ్ఝిమా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి, మజ్ఝిమానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే నీచా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి, నీచానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా పచ్చూససమయే పచ్చుట్ఠాయ ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి –

“కే ను ఖో [కో ను ఖో (సబ్బత్థ)] ఆనన్ద పాటలిగామే నగరం మాపేన్తీ”తి [మాపేతీతి (సబ్బత్థ)]. “సునిధవస్సకారా, భన్తే, మగధమహామత్తా పాటలిగామే నగరం మాపేన్తి వజ్జీనం పటిబాహాయా”తి. “సెయ్యథాపి, ఆనన్ద, దేవేహి తావతింసేహి సద్ధిం మన్తేత్వా; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా పాటలిగామే నగరం మాపేన్తి వజ్జీనం పటిబాహాయ. ఇధాహం, ఆనన్ద, అద్దసం దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సమ్బహులా దేవతాయో సహస్ససహస్సేవ పాటలిగామే వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తియో. యస్మిం పదేసే మహేసక్ఖా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి మహేసక్ఖానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే మజ్ఝిమా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి మజ్ఝిమానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యస్మిం పదేసే నీచా దేవతా వత్థూని పరిగ్గణ్హన్తి నీచానం తత్థ రఞ్ఞం రాజమహామత్తానం చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతుం. యావతా, ఆనన్ద, అరియం

ఆయతనం యావతా వణిప్పథో ఇదం అగ్గనగరం భవిస్సతి పాటలిపుత్తం పుటభేదనం. పాటలిపుత్తస్స ఖో, ఆనన్ద, తయో అన్తరాయా భవిస్సన్తి – అగ్గితో వా ఉదకతో వా మిథుభేదతో వా”తి.

అథ ఖో సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారాణియం [సారాణీయం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అధివాసేతు నో భవం గోతమో అజ్జతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా భగవతో అధివాసనం విదిత్వా యేన సకో ఆవసథో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సకే ఆవసథే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచేసుం – “కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త”న్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన సునిధవస్సకారానం మగధమహామత్తానం ఆవసథో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసుం సమ్పవారేసుం.

అథ ఖో సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో సునిధవస్సకారే మగధమహామత్తే భగవా ఇమాహి గాథాహి అనుమోది –

“యస్మిం పదేసే కప్పేతి, వాసం పణ్డితజాతియో;
సీలవన్తేత్థ భోజేత్వా, సఞ్ఞతే బ్రహ్మచారయో [బ్రహ్మచారినో (స్యా॰), బ్రహ్మచరియే (పీ॰ క॰)].

“యా తత్థ దేవతా ఆసుం, తాసం దక్ఖిణమాదిసే;
తా పూజితా పూజయన్తి, మానితా మానయన్తి నం.

“తతో నం అనుకమ్పన్తి, మాతా పుత్తంవ ఓరసం;
దేవతానుకమ్పితో పోసో, సదా భద్రాని పస్సతీ”తి.

అథ ఖో భగవా సునిధవస్సకారానం మగధమహామత్తానం ఇమాహి గాథాహి అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

తేన ఖో పన సమయేన సునిధవస్సకారా మగధమహామత్తా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధా హోన్తి – “యేనజ్జ సమణో గోతమో ద్వారేన నిక్ఖమిస్సతి తం ‘గోతమద్వారం’ నామ భవిస్సతి. యేన తిత్థేన గఙ్గం నదిం తరిస్సతి తం ‘గోతమతిత్థం’ నామ భవిస్సతీ”తి.

అథ ఖో భగవా యేన ద్వారేన నిక్ఖమి తం ‘గోతమద్వారం’ నామ అహోసి. అథ ఖో భగవా యేన గఙ్గా నదీ తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన గఙ్గా నదీ పూరా హోతి సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అప్పేకచ్చే మనుస్సా నావం పరియేసన్తి, అప్పేకచ్చే ఉళుమ్పం పరియేసన్తి, అప్పేకచ్చే కుల్లం బన్ధన్తి అపారా పారం గన్తుకామా. అథ ఖో భగవా –

సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – గఙ్గాయ నదియా ఓరిమతీరే [ఓరిమతీరా (బహూసు) మహావ॰ ౨౮౬; దీ॰ ని॰ ౨.౧౫౪ పస్సితబ్బం)] అన్తరహితో పారిమతీరే పచ్చుట్ఠాసి సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన .

అద్దసా ఖో భగవా తే మనుస్సే అప్పేకచ్చే నావం పరియేసన్తే, అప్పేకచ్చే ఉళుమ్పం పరియేసన్తే, అప్పేకచ్చే కుల్లం బన్ధన్తే అపారా పారం గన్తుకామే.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"యే తరన్తి అణ్ణవం సరం,
సేతుం కత్వాన విసజ్జ పల్లలాని;
కుల్లఞ్హి జనో పబన్ధతి [బన్ధతి (స్యా॰ పీ॰)],
తిణ్ణా [నితిణ్ణా (క॰)] మేధావినో జనా"తి. ఛట్ఠం;

౭. ద్విధాపథసుత్తం

౭౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు అద్ధానమగ్గపటిపన్నో హోతి ఆయస్మతా నాగసమాలేన పచ్ఛాసమణేన. అద్దసా ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో అన్తరామగ్గే ద్విధాపథం [ద్వేధాపథం (సీ॰)]. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, భగవా పన్థో; ఇమినా గచ్ఛామా"తి. ఏవం వుత్తే, భగవా ఆయస్మన్తం నాగసమాలం ఏతదవోచ – "అయం, నాగసమాల, పన్థో; ఇమినా గచ్ఛామా"తి.

దుతియమ్పి…పే॰… తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, భగవా పన్థో; ఇమినా గచ్ఛామా"తి . తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం నాగసమాలం ఏతదవోచ – "అయం, నాగసమాల, పన్థో; ఇమినా గచ్ఛామా"తి. అథ ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో భగవతో పత్తచీవరం తత్థేవ ఛమాయం నిక్ఖిపిత్వా పక్కామి – "ఇదం, భన్తే, భగవతో పత్తచీవర"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో నాగసమాలస్స తేన పన్థేన గచ్ఛన్తస్స అన్తరామగ్గే చోరా నిక్ఖమిత్వా హత్థేహి చ పాదేహి చ ఆకోటేసుం పత్తఞ్చ భిన్దింసు సఙ్ఘాటిఞ్చ విప్ఫాలేసుం. అథ ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో భిన్నేన పత్తేన విప్ఫాలితాయ సఙ్ఘాటియా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ మయ్హం, భన్తే, తేన పన్థేన గచ్ఛన్తస్స అన్తరామగ్గే చోరా నిక్ఖమిత్వా హత్థేహి చ పాదేహి చ ఆకోటేసుం, పత్తఞ్చ భిన్దింసు, సఙ్ఘాటిఞ్చ విప్ఫాలేసు"న్తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సద్ధిం చరమేకతో వసం,
మిస్సో అఞ్ఞజనేన వేదగూ;

విద్వా పజహాతి పాపకం,

కోఞ్చో ఖీరపకోవ నిన్నగ”న్తి. సత్తమం;

౮. విసాఖాసుత్తం

౭౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన విసాఖాయ మిగారమాతుయా నత్తా కాలఙ్కతా హోతి పియా మనాపా. అథ ఖో విసాఖా మిగారమాతా అల్లవత్థా అల్లకేసా దివా దివస్స యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో విసాఖం మిగారమాతరం భగవా ఏతదవోచ –

“హన్ద కుతో ను త్వం, విసాఖే, ఆగచ్ఛసి అల్లవత్థా అల్లకేసా ఇధూపసఙ్కన్తా దివా దివస్సా”తి? “నత్తా మే, భన్తే, పియా మనాపా కాలఙ్కతా. తేనాహం అల్లవత్థా అల్లకేసా ఇధూపసఙ్కన్తా దివా దివస్సా”తి. “ఇచ్ఛేయ్యాసి త్వం, విసాఖే, యావతికా [యావతకా (?)] సావత్థియా మనుస్సా తావతికే [తావతకే (?)] పుత్తే చ నత్తారో చా”తి? “ఇచ్ఛేయ్యాహం, భగవా [ఇచ్ఛేయ్యాహం భన్తే భగవా (స్యా.)] యావతికా సావత్థియా మనుస్సా తావతికే పుత్తే చ నత్తారో చా”తి.

“కీవబహుకా పన, విసాఖే, సావత్థియా మనుస్సా దేవసికం కాలం కరోన్తీ”తి? “దసపి, భన్తే, సావత్థియా మనుస్సా దేవసికం కాలం కరోన్తి; నవపి, భన్తే… అట్ఠపి, భన్తే… సత్తపి, భన్తే… ఛపి, భన్తే… పఞ్చపి, భన్తే… చత్తారోపి, భన్తే… తీణిపి, భన్తే… ద్వేపి, భన్తే, సావత్థియా మనుస్సా దేవసికం కాలం కరోన్తి. ఏకోపి, భన్తే, సావత్థియా మనుస్సో దేవసికం కాలం కరోతి. అవివిత్తా, భన్తే, సావత్థి మనుస్సేహి కాలం కరోన్తేహీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, విసాఖే, అపి ను త్వం కదాచి కరహచి అనల్లవత్థా వా భవేయ్యాసి అనల్లకేసా వా”తి? “నో హేతం, భన్తే . అలం మే, భన్తే, తావ బహుకేహి పుత్తేహి చ నత్తారేహి చా”తి.

“యేసం ఖో, విసాఖే, సతం పియాని, సతం తేసం దుక్ఖాని; యేసం నవుతి పియాని, నవుతి తేసం దుక్ఖాని; యేసం అసీతి పియాని, అసీతి తేసం దుక్ఖాని; యేసం సత్తతి పియాని, సత్తతి తేసం దుక్ఖాని; యేసం సట్ఠి పియాని, సట్ఠి తేసం దుక్ఖాని; యేసం పఞ్ఞాసం పియాని, పఞ్ఞాసం తేసం దుక్ఖాని; యేసం చత్తారీసం పియాని, చత్తారీసం తేసం దుక్ఖాని, యేసం తింసం పియాని, తింసం తేసం దుక్ఖాని; యేసం వీసతి పియాని, వీసతి తేసం దుక్ఖాని, యేసం దస పియాని, దస తేసం దుక్ఖాని; యేసం నవ పియాని, నవ తేసం దుక్ఖాని; యేసం అట్ఠ పియాని, అట్ఠ తేసం దుక్ఖాని; యేసం సత్త పియాని, సత్త తేసం దుక్ఖాని; యేసం ఛ పియాని, ఛ తేసం దుక్ఖాని; యేసం పఞ్చ పియాని, పఞ్చ తేసం దుక్ఖాని; యేసం చత్తారి పియాని, చత్తారి తేసం దుక్ఖాని; యేసం తీణి పియాని, తీణి తేసం దుక్ఖాని; యేసం ద్వే పియాని, ద్వే తేసం దుక్ఖాని; యేసం ఏకం పియం, ఏకం తేసం దుక్ఖం; యేసం నత్థి పియం, నత్థి తేసం దుక్ఖం, అసోకా తే విరజా అనుపాయాసాతి వదామీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యే కేచి సోకా పరిదేవితా వా,

దుక్ఖా చ [దుక్ఖా వ (అట్ఠ.)] లోకస్మిమనేకరూపా;

పియం పటిచ్చప్పభవన్తి ఏతే,
పియే అసన్తే న భవన్తి ఏతే.

“తస్మా హి తే సుఖినో వీతసోకా,
యేసం పియం నత్థి కుహిఞ్చి లోకే;
తస్మా అసోకం విరజం పత్థయానో,
పియం న కయిరాథ కుహిఞ్చి లోకే”తి. అట్ఠమం;

౯. పఠమదబ్బసుత్తం

౭౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో ఆయస్మా దబ్బో మల్లపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా దబ్బో మల్లపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “పరినిబ్బానకాలో మే దాని, సుగతా”తి. “యస్సదాని త్వం, దబ్బ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా దబ్బో మల్లపుత్తో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠహిత్వా పరినిబ్బాయి.

అథ ఖో ఆయస్మతో దబ్బస్స మల్లపుత్తస్స వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠహిత్వా పరినిబ్బుతస్స సరీరస్స ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయిత్థ న మసి. సేయ్యథాపి నామ సప్పిస్స వా తేలస్స వా ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయతి న మసి; ఏవమేవ ఆయస్మతో దబ్బస్స మల్లపుత్తస్స వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠహిత్వా పరినిబ్బుతస్స సరీరస్స ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయిత్థ న మసీతి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అభేది కాయో నిరోధి సఞ్ఞా,
వేదనా సీతిభవింసు [పీతిదహంసు (సీ. పీ.), సీతిదహింసు (క.)] సబ్బా;
వూపసమింసు సఙ్ఖారా,
విఞ్ఞాణం అత్థమాగమా”తి. నవమం;

౧౦. దుతియదబ్బసుత్తం

౮౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“దబ్బస్స, భిక్ఖవే, మల్లపుత్తస్స వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠహిత్వా పరినిబ్బుతస్స సరీరస్స ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయిత్థ న మసి. సెయ్యథాపి నామ సప్పిస్స వా తేలస్స వా ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయతి న మసి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, దబ్బస్స మల్లపుత్తస్స వేహాసం అబ్భుగ్గన్త్వా ఆకాసే అన్తలిక్ఖే పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠహిత్వా పరినిబ్బుతస్స సరీరస్స ఝాయమానస్స డయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయిత్థ న మసీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“అయోఘనహతస్సేవ, జలతో జాతవేదసో [జాతవేదస్స (స్యా.)];
అనుపుబ్బూపసన్తస్స, యథా న ఞాయతే గతి.

ఏవం సమ్మావిముత్తానం, కామబన్ధోఘతారినం;
పఞ్ఞాపేతుం గతి నత్థి, పత్తానం అచలం సుఖ”న్తి. దసమం;

పాటలిగామియవగ్గో [పాటలిగామవగ్గో (క.)] అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

నిబ్బానా చతురో వుత్తా, చున్దో పాటలిగామియా;
ద్విధాపథో విసాఖా చ, దబ్బేన సహ తే దసాతి.

ఉదానే వగ్గానముద్దానం –

వగ్గమిదం పఠమం వరబోధి, వగ్గమిదం దుతియం ముచలిన్దో;
నన్దకవగ్గవరో తతియో తు, మేఘియవగ్గవరో చ చతుత్థో.

పఞ్చమవగ్గవరన్తిధ సోణో, ఛట్ఠమవగ్గవరన్తి జచ్చన్ధో [ఛట్ఠమవగ్గవరం తు తమన్ధో (సీ. క.)];
సత్తమవగ్గవరన్తి చ చూళో, పాటలిగామియమట్ఠమవగ్గో [పాటలిగామియవరట్ఠమవగ్గో (స్యా. కం. పీ.), పాటలిగామవరట్ఠమవగ్గో (సీ. క.)].

అసీతిమనూనకసుత్తవరం, వగ్గమిదట్ఠకం సువిభత్తం;
దస్సితం చక్ఖుమతా విమలేన, అద్ధా హి తం ఉదానమితీదమాహు [అత్థాయేతం ఉదానమితిమాహు (క.), సద్ధా హి తం ఉదానన్తిదమాహు (స్యా. కం పీ.)].

ఉదానపాళి నిట్ఠితా.